

**TEVÉKENYSÉ GKÖZPONTÚ
PEDAGÓGIAI PROGRAM
ADAPTÁCIÓ**

2023.

Borsodbótai Napközi Otthonos Óvoda és Konyha

3658 Borsodbóta, Rákóczi út 76.

OM azonosító: 028767

Az adaptációt felülvizsgálta: nevelőtestület

Jóváhagyta: igazgató

Tartalom

I. BEVEZETÉS.....	4
II. HELYZETELEMZÉS.....	6
1. Általános adatok.....	6
2. Működési feltételeink.....	7
3. Tárgyi feltételeink.....	8
4. Személyi feltételeink.....	8
5. Gyermekösszetétel, az óvodai csoportok szervezésének módja.....	9
III. NEVELÉSÜNK CÉLJA, FELADATAI ÉS ALAPELVEI.....	12
1. Tevékenységközpontú óvodai nevelésünk célja.....	12
2. Feladatunk.....	12
3. Óvodai nevelésünk alapelvei.....	12
IV. INTÉZMÉNYÜNK INTEGRÁCIÓS PROGRAMJA.....	13
1. Programunk jellemzői.....	13
1.1. Intézményi kiemelt területek.....	13
1.2. Pedagógiai kiemelt területek.....	14
1.3. Gyermekvédelemmel, egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos területek.....	14
2. Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel.....	14
2.1. Óvoda-iskola átmenet támogatása.....	15
2.2. Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés.....	15
V. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK CÉL- ÉS FELADATRENDSZERE.....	15
1. A szükségletek szerepe a nevelési célunk elérésében.....	15
2. A tevékenységek szerepe nevelési célunk elérésében.....	16
3. A képességek szerepe a nevelési célunk elérésében.....	17
4. Szocializáció, érzelmi nevelésünk.....	17
VI. KOMPETENCIA ALAPÚ NEVELÉSÜNK.....	18
1. Alapelveink.....	18
2. Egyéni képességek fejlesztése, differenciált egyéni bánásmód a helyi viszonyoknak megfelelően.....	19
VII. A FEJLŐDÉS-FEJLESZTÉS FELTÉTELEI, LEHETŐSÉGEI NEVELÉSÜNKBEN.....	19
1. Feltételeink.....	20
2. Feladataink a fejlődés-fejlesztés feltételeinek a megteremtésében.....	21
VIII. A FEJLESZTÉS TARTALMA.....	22
1. JÁTÉK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉG.....	22
1.1. Játéktevékenység.....	22
1.2. Tanulási tevékenység.....	23
2. TÁRSAS, ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS.....	24
2.1. Felnőtt - gyermek kapcsolat.....	25
2.2. Nevelői eljárások.....	25
3. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA.....	26
3.1. Feladataink.....	26
3.2. Az egészséges életmód alakításának feladatai, egészségfejlesztési program.....	26
3.3. Az egészségfejlesztés területei.....	26

3.4. További feladataink	29
3.5. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás	32
4. ÉRTÉKTEREMTŐ MUNKATEVÉKENYSÉG	33
5. SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉG.....	34
IX. A FEJLESZTÉS KERETEI	34
1. Anyanyelvi nevelésünk	35
2. A természeti-társadalmi valóság megismerése.....	36
2.1. A természet szeretetére, tiszteletére nevelés	36
2.2. Társadalom és ember - Születéstől-felnőttkorig	39
3. Művészeti tevékenységek.....	39
3.1. Mese-vers, dramatizálás, bábozás	40
3.2. Vizuális tevékenységek - rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	40
3.3. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	41
3.4. Mindennapi testnevelés – mozgás kultúra	42
X. AZ ÓVODA ÉS KÖRNYEZETÉNEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE	44
XI. A NEVELÉS - TANULÁS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI	44
1. A komplex foglalkozások rendszere és a mindennapi tevékenységek összefüggései a tervezésben.....	44
2. Napirendünk.....	45
3. Hetirendünk.....	46
XII. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	46
XIII. VÉDŐ-ÓVÓ TÖREKVÉSEK.....	48
XIV. AZ ÓVODA KAPCSOLATTARTÁSA	48
1. Iskolával való kapcsolattartás.....	49
2. Együttműködés az intézményt fenntartó önkormányzattal	50
3. Együttműködés a Nemzetiségi Önkormányzattal	50
4. A szülőkkel (családdal) való kapcsolattartás.....	50
5. Az óvodás gyermekek rendszeres egészségügyi felügyelete, ellátása.....	51
6. Kapcsolattartás a Gyermekjóléti Szolgálattal.....	51
7. Kapcsolattartás a Pedagógiai Szakszolgálattal	51
8. Kapcsolattartás a külföldi magyar nyelvű óvodával.....	51
XV. AZ ÓVODA SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSA.....	52
XVI. A PROGRAM MÓDOSÍTÁSA.....	52
XVII. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	53
MELLÉKLET	54
PROGRAM A NEMZETISÉGI GYERMEKEK EREDMÉNYES NEVELÉSÉHEZ	54

I. BEVEZETÉS

A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXC törvény 26§ (1), alapján az óvodai pedagógiai program az óvoda alapidokumentuma.

- Bemutató dokumentum, amelyből az óvoda igénybe vevője, a szülő megtudja, milyen értékrend, gyakorlat, tárgyi- és személyi feltétel áll rendelkezésre gyermeke személyiségének sokoldalú kibontakoztatásához, az óvodás korra meghatározott fejlődési szintek eléréséhez.
- Tájékoztatást nyújt a fenntartó számára az óvoda szolgáltatásairól, hogy ehhez igazíthassa elvárásait, értékeléseit és fejlesztési támogatásait.

A Pedagógiai Programot szabályozó jogszabályi háttér:

- Magyarország Alaptörvénye
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról - 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről
- A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény - 2023.december 31.hatályig
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 277/1997. (XII.22.) kormányrendelet a pedagógus – továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2016/679. számú rendelet - Európai parlament és a Tanács (EU) általános adatvédelmi rendelete, GDPR- törvény
- 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról

- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiaiszakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelete a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. tv. köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról Irányelv: A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók köznevelési ellátásának irányelve
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata és nevelőtestületi határozatok

„A tevékenységközpontú óvodai nevelési program, mint elnevezéséből is kitűnik, középpontba állítja a gyermeki tevékenységre épülő nevelést és ezt az elvet a teljes nevelési folyamaton keresztül kiemelten kezeli. A pedagógiai program gerincét Gáspár László pedagógiai rendszerének óvodai körülmények közötti alkalmazása alkotja. A tevékenységközpontú óvodai nevelési program a közoktatás valamennyi elemét / óvoda, általános iskola, középiskola / magába foglaló rendszer első láncszeme. ”

Óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére irányul az *egyenlő hozzáférés biztosításával*.

Valljuk, hogy a *gyermeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem* illeti meg.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben óvodánknak kiegészítő, *esetenként hátránycsökkentő* szerepe van.

II. HELYZETELEMZÉS

1. Általános adatok

Az óvoda hivatalos elnevezése	Az óvoda logója
Borsodbótai Napközi Otthonos Óvoda és Konyha	
Az óvoda pontos címe, telefonszáma	
3658 Borsodbóta, Rákóczi út 76. Tel.: 06/30 3636873	

Az óvoda felügyeleti szerve, címe, telefonszáma:

Borsodbóta Község Önkormányzata
3658 Borsodbóta Széchenyi út 42.
Tel.: 06-21/2333168

Alapító okirat száma, kelte:

2/2017.(VII.13.) Borsodbóta Község Önkormányzatának Képviselőtestülete

Az intézmény felvételi körzete:

Borsodbóta és Uppony községek
Az óvoda tagintézménnyel nem rendelkezik.

Óvodai csoportok száma:

2 vegyes életkorú csoport

Az óvoda jogállása:

Önálló jogi személy, vezetője az igazgató, akit Borsodbóta község Önkormányzatának Képviselőtestülete nevez ki.

Az intézményben foglalkoztatott alkalmazottak feletti munkáltatói jogkört - a vonatkozó törvényeknek és egyéb jogszabályoknak megfelelően - az igazgató gyakorolja.

Az intézmény típusa:

óvoda és konyha

Az intézmény feladata:

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, értelmi és szociális fejlődésének elősegítése.

Óvodánk eleget tesz a kompetenciafejlesztés alapozó feladatainak, ill. fejlesztő személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató programot alkalmaz a tehetséggondozásra, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak enyhítésére, esélyegyenlőségük javítására.

2. Működési feltételeink

A település, amelyen óvodánk a Borsodbótai Napközi Otthonos Óvoda és Konyha található az „Ó-bükk belsejében, több kisebb vízfolyás forrásvidékén” elhelyezkedő község. Intézményünk fenntartója a Borsodbótai Közös Önkormányzati Hivatal.

Az óvodai nevelés funkcióját, a „település nevezetességei közé tartozó vitéz Borbély-Maczkó Emil 1921-ben Nemzetgyűlési képviselő úr” által a saját főispáni úri lakából kastélyá alakított épület tölti be, amelyben óvodánk mellett a Biztos Kezdet Gyerekház is működik. „Itt kapott helyet a Cigány Kisebbségi Önkormányzat, valamint a helyi polgárőrség is.”¹

Intézményünk az 1994. évi bővítés következtében két csoportossá alakult, vegyes életkorú gyermekek nevelésével, differenciált fejlesztésével foglalkozik.

Az épület funkcióbővítése miatt az óvoda 2 kisméretű csoportszobával, 1 irodával, 1 öltözővel, 3 mosdóhelyiséggel, 1 melegítőkonyhával és 1 mosóhelyiséggel rendelkezik.

Óvodánk épületének állaga jó, az elmúlt években külső-belső felújítására került sor. Udvarunk az évek folyamán rendeződött ugyan, de nem megoldott maximálisan az udvari játékokkal való ellátottsága, valamint a régi balesetveszélyes fák kivágása miatt nincs árnyékot adó, illetve fedett része.

Étkeztetésünket az intézményhez tartozó telephelyen működő főzőkonyha látja el, az étel szállítása az előírásoknak megfelelően, zárt edényben, erre alkalmas szállító gépjárművel történik.

Nevelőmunkánkat:

- a Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény és módosítása,
- az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (363/2012.(XII.17.) Korm.rendelet,

¹ <http://borsodbota.hu/wp-content/uploads/2019/02/BORSODB%20k%C3%A9rd%C3%A9sz%20TAK-Kieg%C3%A9sz%C3%A9t%20TAK-Kieg%C3%A9sz%C3%A9t.pdf>

- az óvoda Szervezeti Működési Szabályzata,
- és a helyi sajátosságok figyelembevételével valósítjuk meg.

Az óvoda funkciói közül nagy hangsúlyt fektetünk a szociális és nevelő- személyiségfejlesztő funkciókra, mivel a hozzánk érkező gyermekek nagy része hátrányos helyzetű, többségük más környezeti, családi szokásokkal érkezik óvodánkba, mint társaik.

Nagy eredmény, hogy évek óta a hátrányos, a veszélyeztetett gyermekek jelentős része rendszeresen és nagy örömmel vesz részt óvodai nevelésünkben.

3. Tárgyi feltételeink

Az elmúlt években javaslataink alapján, az önkormányzat támogatásával sikerült fejlesztenünk óvodánk berendezéseit, szemléltető eszközökkel való ellátottságát.

Felszereltségünk inkább megfelelőnek mondható, más intézményekhez viszonyítva közepes szintű, amelyen pályázati lehetőségek kihasználásával is igyekszünk javítani.

Élletterünket oly módon alakítottuk ki, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően változó testméretüknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését.

Alapszinten lehetővé teszi mozgás- és játékgényük kielégítését.

A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel helyeztük el.

Az óvoda egyidejűleg megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremt a szülők fogadására.

Nagyobb rendezvények színvonalas lebonyolításához nincs megfelelő közösségi terünk, vagy tornaszobánk, illetve fedett udvarrészünk.

Az éves költségvetésben kerülnek betervezésre a szükségszerű fejlesztések fontossági sorrendben, kihasználva a pályázati lehetőségeket.

4. Személyi feltételeink

Óvodánkban a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll, a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell, mintát jelent a gyermek számára. Tevékenysége és a nevelő munkát közvetlenül segítő és egyéb alkalmazottak összehangolt munkája hozzájárul nevelésünk eredményességéhez.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek részére a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseinek megvalósítását minden dolgozónk biztosítja szülői igény szerint. Migráns és sajátos nevelési igényű gyermek jelenleg nincs óvodánkban, azonban szükség esetén lehetőséget teremtünk kultúrájuk, anyanyelvük megismerésére, illetve fejlesztésükre speciálisan képzett szakember közreműködését biztosítjuk.

Óvodánk gyermek férőhelyeinek száma 39 fő. Az elmúlt évek során a családok felismerték az óvodai nevelés szükségességét, igénylik munkánkat. Nagy segítségünkre van ebben a helyi önkormányzat is, hiszen ismerve a családok nehéz megélhetési helyzetét, segítevéssel is ösztönzi a gyerekek óvodai neveltetésének megvalósítását.

Amíg a 1990-es évek elején gyermekeink szüleinek többsége fizikai dolgozó volt, a rendszerváltást követő munkahely megszűnések, illetve a dolgozói létszámcsökkentések miatt

a szülők többsége munkanélkülivé vált, segélyekből, közcélú, s alkalmi munkákból tartja el családját.

Intézményünk fenntartó által engedélyezett óvodapedagógus létszáma 3 fő, azonban folyamatosan problémát okoz humánerőforrás ellátottságunk ezen a téren, amelynek oka óvodánkban az elmúlt években történő nyugdíjazások voltak. A megüresedett álláshelyekre a pályáztatás folyamatos, azonban intézményünkben is megmutatkozik az egész országra jellemző általános pedagógus hiány. A gyerekek létszáma a csoportszobáink adottságaihoz mérten magas, a bértömeg állami finanszírozásához azonban alacsony, így folyamatosan hiányát érezzük a negyedik óvodapedagógus jelenlétének óvodánkban.

A munkatársak egymás közötti kapcsolatában döntően a pozitív hozzáállás a jellemző, folyamatosan jelen van a tolerancia és empátia az életünkben. A testület szakmailag igényes, fogékony az új iránt, aktív az önképzés és továbbképzés terén.

A program megvalósítása szükségessé teszi nevelőink folyamatos továbbképzését. A hátrányos helyzetű gyermekek nevelésével és az egyéni bánásmód módszereinek elsajátításával kapcsolatos képzéseken való részvételt részesítjük előnyben. A legújabb kormányzati elvárások mentén a diabétesszel, illetve allergiával élő gyermekek szakszerű óvodai ellátására is fel kell készülnie nevelőinknek, ezért a következő képzések tervezésénél ez a terület is fontossá vált szakmai felkészültségünk gyarapításának kapcsán.

Óvodánkban két szakképzett dajka segíti nevelő munkánkat, egyikük pedagógiai asszisztensi, másik roma dajka végzettségű és egy fő konyhai kisegítő, aki szintén rendelkezik dajka szakképzettséggel. A dolgozók munkaköri leírás alapján végzik munkájukat, amely tartalmazza munkaköri feladataikat és munkaidő beosztásukat.

Az óvodapedagógusok és a nevelő munkát közvetlenül segítő munkatársak munkakapcsolata összehangolt, segítenek munkánk nevelési céljainak maximális megvalósításában, mert csak a csoportszellem alkalmas az alkotó munkastílus megvalósítására.

5. Gyermekösszetétel, az óvodai csoportok szervezésének módja

A statisztikai adatok elemzése azt mutatja, hogy a gyermeklétszám viszonylag állandó óvodánkban, valamint gyermekeink nagy részének esélyegyenlőtlensége, hátrányos és veszélyeztetett helyzete már óvodakezdekor jelentkezik.

Intézményünkben nő a hátrányos helyzetű, illetve a potenciálisan egyre nagyobb eséllyel azzá váló gyermekek száma. Ez Észak-Magyarországi jelenség, amely a térség jelenlegi társadalmi és gazdasági helyzetével magyarázható. A válság eddig döntő többségében a nemzetiségi gyermekek családját érintette. Az első munkanélküliség az aluliskolázott embereknél jelentkezett.

A gondok ellenére az önkormányzat - a község méretéhez képest - nagy intézményhálózatot működtet, amelyek Óvoda, Körzeti Általános Iskola, Biztos Kezdet Gyerekház, Orvosi rendelő, Községi ház.

A fokozódó megélhetési gondok következtében egyre nő a családok szellemi alultápláltsága is. Gyermekeink nagy részénél azonban a gondoskodó szülői háttér a jellemző, amely segítség a hátrányok bizonyos szintű kompenzálásában is, ezáltal fogódzót jelent fejlesztő tevékenységünk kiindulópontjához.

Óvodáskorú gyermekeink összetételéből adódóan, valamint a rohanó életvitel miatt is egyre inkább szükség van a személyes kontaktus megteremtésére, a kommunikációs képességek fejlesztésére, egy ingergazdag környezetre az óvodán belül. A gyermekek nagy részére jellemző, hogy kommunikációs fejlettségük gyenge. A beszédhibás gyermekek száma jelentős, amelynek etnikai vonatkozásai mellett a családok körülményei is generálnak. Ezek a tények nélkülözhetetlenné teszik a szakemberek bevonását. Programunkon belül ezt a területet kiemelten kezeljük. Ezen kívül, nagy hangsúlyt fektetünk a gyermekek érzelmi - erkölcsi-közösségi nevelésére, az egészséges életmód alakítására, illetve értelmi fejlesztésük megvalósítására, amelyen belül nagy szerepe van a hátránykompenzációnak, a lemaradás megakadályozásának, a felzárkóztatásnak.

A program megvalósítása a leghatékonyabban vegyes csoportban képzelhető el, de mindig az adott lehetőségek, a gyermekek összetétele dönti el, hogy milyen csoportszervezési formát alkalmazunk, amelyet ez a program nagyban támogat. Jelenleg 2 vegyes csoporttal működik intézményünk.

A csoportok szervezésénél az a célunk, hogy a családéhoz hasonló légkört teremtsünk, amelyben természetes módon élnek és fejlődnek a különböző életkorú gyermekek. Sok éves tapasztalatunk, hogy ez a leghatékonyabb formája céljaink megvalósításának. Legfontosabb módszerünk is - az egyénre szabott differenciált fejlesztés - leginkább ebben a csoportszervezési formában valósítható meg. Nagyobb lehetőség nyílik az egyéni bánásmód megvalósítására a gyermek fejlődési ütemének figyelembevételével.

JÖVŐKÉPÜNK

Olyan óvodai életteret kívánunk biztosítani a gondjainkra bízott gyermekek, szülei és partnereink számára:

ahol

- a gyermekközpontúság,
- a nevelés elsődlegességének hangsúlyozása,
- az esélyegyenlőség megteremtése,
- és differenciált egyéni fejlesztés hangsúlyozott a csoportok életében;

ahol

- a fejlődéshez sürgetésmentes az egyéni utak keresése,
- a külső környezet felé nyitott a nevelési légkör,
- az óvodapedagógusok szakmai önállósága érvényesül,
- és szakmai továbbképzésekkel és önfejlesztéssel gyarapszik;

ahol

- az innováció, a megújulás, a kihívásokra reagálás
- a szakmai tevékenységek természetes része,
- kiegyensúlyozott óvodai klíma uralkodik az intézményben,
- a nevelőmunka partneri, közvetlen kapcsolatban folyik,
- és a kapcsolatokat a bizalom, őszinteség, empátia, tolerancia, segítőkészség, egymás elfogadása jellemzi;

ahol

- a működés megfelel a szakmaiságnak,

- a kihívásoknak,
- a partneri igényeknek és elvárásoknak;

ahol

- az inkluzív nevelés elfogadott,
- és a feltételek biztosítják az eredményességet.

GYERMEKKÉPÜNK

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, *befogadó*, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Alapvető feladatunk:

- a gyermek középpontba helyezése,
- az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítése.

A gyermeki személyiség:

- egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető individuum, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre,
- fejlődő személyiség.

Fejlődését meghatározó hatások:

- genetikai adottságok,
- belső fejlődés (érés) sajátos törvényszerűségei,
- spontán, tervszerűen alkalmazott környezeti hatások.

ÓVODAKÉPÜNK

Óvodánk nevelő intézmény és mint ilyen, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik és lehetővé teszi tudatosan tervezett és szervezett nevelési helyzetek megteremtését.

A gyermekek szociális életképességének fejlesztését nevelésünk középpontjába helyezzük, hogy az együttműködési és érintkezési képességei fejlesztésével *a társadalmi normák szerinti együttélésre* felkészítsük.

A kooperáció konkrét tartalma:

- a rendszeres, *kölcsönös segítségen, támogatáson alapuló kapcsolat* folyamatos megvalósulása.

A kommunikáció konkrét tartalma:

- a közmegegyezésre (konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

Óvodánk pedagógiai módszerekkel ösztönzött és segített érzelmi-erkölcsi és közösségi nevelés minél teljesebb megvalósítására törekszik. Ez komplex életfeladat, a szociális tanulás intenzív formája. Ennek egy részét a családok teljesítik, intézményünk azt kiegészíti, kiterjeszti, és felerősíti, hogy biztos alapja legyen az óvodás kor utáni életszakaszoknak.

III. NEVELÉSÜNK CÉLJA, FELADATAI ÉS ALAPELVEI

*„Gondolj a múltra, ha számadást végzel,
a jelenre, ha örömed van,
a jövőre mindenben, amit cselekszel.”
(Joubert)*

1. Tevékenységközpontú óvodai nevelésünk célja

A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése:

- a teljes gyermeki személyiség fejlesztésével,
- az életre való felkészítéssel a tevékenységeken keresztül.

Nevelési célunkat a gyermek szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek figyelembevételével egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

Fontos, hogy elősegítsük az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is.

2. Feladatunk

Az életfeladatokra való orientálást közvetetten segíteni -amely magában foglalja az iskolai alkalmasságot is - az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. A gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelésre-oktatásra készítjük fel.

3. Óvodai nevelésünk alapelvei

- személyes tapasztalatszerzés és a gyermeki öntevékenység elve,
- gyermeki jogok és szabadság tiszteletben tartásának elve,
- hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve,
- életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételének elve,
- komplexitás elve,
- következetesség elve,
- rendszeresség és fokozatosság elve,
- felelősség elve,
- a kölcsönös bizalom elve,
- innovatív pedagógiai törekvések érvényesítésének elve a gyermekek érdekében.

További feladatunk környezeti-társadalmi körülményeinknél fogva a nemzetiséghez tartozó, s a migráns gyermekek óvodai nevelésében biztosítani

- az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését,
- a kiemelt nyelvi nevelését,
- és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

IV. INTÉZMÉNYÜNK INTEGRÁCIÓS PROGRAMJA

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk. Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődésének üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éve meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig – megterhelés nélkül – rendkívül hatékonyan fejleszthetők. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a későbbi iskolai kudarokat.

A szegényebb családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai miatt. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. A hátrányos helyzetből származó lemaradások – szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve – sikeresen ellensúlyozhatóak.

A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, amelyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

1. Programunk jellemzői

Óvodánk személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerint szervezi meg a gyermekek nevelését. Meghatározza az óvodai nevelés azon területeit, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésében. Olyan pedagógiai alapállást nyilvánít ki, amelyet megfelelőnek tart az érintett gyermekek esélyegyenlőségének elősegítésében. Külön figyelmet fordít az *egyenlő bánásmód* és az *esélyegyenlőség biztosítására*, jellemzője a *gyermekközpontú és családoorientált szemlélet*.

Nagy hangsúlyt helyezünk az együttműködések kialakítására és fenntartására azokkal a szolgálatokkal, amelyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekek részére szolgáltatásokat biztosítanak.

1.1. Intézményi kiemelt területek

- Szervezési feladataink
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának elősegítése
- Integrációt elősegítő csoportalakítás (a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztását biztosító csoportalakítási elv kiválasztása)
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása
- Az óvodai nevelés minél nagyobb mértékű igénybevételére ösztönzés, a kihasználtság emelése.

- A nevelőtestület együttműködése - rendszeres csoportmunka valamennyi dolgozó részvételével, esetmegbeszélések.

1.2. Pedagógiai kiemelt területek

- Az óvodába lépéskor állapotfelmérés, anamnézis
- Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőképesség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése, szakember igénybevétele)
- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, befogadás a szülővel, bizalom, elfogadás, együttműködés)
- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei)

1.3. Gyermekevédelemmel, egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos területek

- Egészségügyi szűrővizsgálatok (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi vizsgálatának) kezdeményezése, megszervezése
- Orvosi, védőnői tanácsadás (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok)
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulások, rendezvények szervezése)
- A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés (egyetlen gyermek sem maradjon ki az óvodából a szülők szegénysége, az óvoda által kért természetbeni és pénzügyi hozzájárulások fedezetének hiányában)

2. Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

A Gyermekjóléti, családsegítő szolgálattal a szülők támogatásához, erőforrásaiknak feltárása céljából, a Védőnői hálózattal a gyermekek óvodai beíratásának támogatásához, a korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadáshoz, a Szakmai szolgáltatókkal folytatott konzultációkkal a gyermek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozásához, a szolgáltatások biztosításának megtervezéséhez és biztosításához és a Nemzetiségi kisebbségi önkormányzat, illetve civil szervezetekkel a gyermekek óvodai beíratásával, a hiányzás csökkentésével, szülői programokkal kapcsolatos együttműködéssel kapcsolatos lehetőségek segítséget nyújtanak számunkra a nevelőmunkában.

2.1. Óvoda-iskola átmenet támogatása

- az iskolaérettség szintjének elérését támogató pedagógiai munkával - a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség-zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási készítés, monotonia-tűrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása,
- az iskolával kapcsolatos felvilágosítással, tanácsadással,
- az iskolával közös, átmenetet segítő program kidolgozása -mérések, hospitálások, esetmegbeszélések, közös programok szervezésével,
- a gyerekek fejlődésének után követésével legalább az általános iskola első évében

2.2. Szülővel való kapcsolattartás, együttműködés

- személyes kapcsolat kialakításával minden szülő esetében
- a gyermekek egyénre szabott befogadásának biztosításával,
- a rendszeres napi tájékoztatással a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélésével, a gyerekek alkotásainak megmutatásával, elemzésével,
- az egyéni elbeszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélésével, a család szokásainak, értékrendjének megismerésével, megértésével, a család erőforrásainak feltárásával,
- a szülői közösség kialakításával, rendezvények szervezésével – Mihály napi vásár, Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Ballagás
- partnerközpontú működéssel, szülői igények megismerésével és kiszolgálásával.

V. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK CÉL- ÉS FELADATRENDSZERE

1. A szükségletek szerepe a nevelési célunk elérésében

A gyermek fejlődő személyiség, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak.

A környezeti hatások közül a család szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér. A családi nevelés mellett óvodánkban igen nagy szerepe van elsődlegesen az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés során.

Gyermekeink érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben az a családi atmoszféra határozza meg, amelyben él (biztonságérzet, védettségérzet).

Érzelmi nevelésünkben a gyermek egyéni igényeit megértéssel fogadjuk, kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítására törekszünk. Azok a gyerekek pedig, akik viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (agresszivitás, gátlás) különösen sok figyelmet és megértő nevelői magatartást igényelnek tőlünk.

Érzelmi nevelésünk feladatai:

- a szeretet és kötődés, a szülőföldhöz való kötődés képességeinek fejlesztése,
- mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése,

- az élménybefogadás képességének fejlesztése,
- az érzelmek kifejező képességének fejlesztése, a gyermeki önkifejezés fejlesztése,
- az ösztönök és érzelem irányításának fejlesztése,
- az érzelmi zavarok tompítása, leépítése,
- a gyermek szokás- és normarendszerének elősegítése,
- modell értékű legyen az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja és bánásmódja.

A gyermekek gondozása az óvodai nevelőmunkánk alapvető feladata.

Feladataink:

- az egészséges óvodai környezet megteremtése, megfelelő gondozottság biztosítása,
- a nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása,
- a gyermek alapvető lelki, fizikai szükségleteinek kielégítése,
- egyéni szükségletek folyamatos feltérképezése,
- a megértő, elfogadó pedagógusi magatartás,
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- a környezet védelméhez és megővéséhez kapcsolódó szokások alakítása.

2. A tevékenységek szerepe nevelési célunk elérésében

A gyermek tevékenykedő lény. Személyisége komplex tevékenységek által fejleszhető a leghatékonyabban. A tevékenység akkor fejlesztő hatású, ha tárgyi (látható produktum) és alanyi (sikerélmény, megnyugvás, fejlődő képességek) eredménye van, képességfejlesztés és felhasználás is egyben.

A gyermeki tevékenység fogalma:

- belső szükséglet kielégítése,
- külső követelmény teljesítése,
- képesség-felhasználás, képességfejlesztés.

A nevelőhatás belső feltételei:

- az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység legyen,
- a célkitűzés és célmegvalósítás egysége érvényesüljön,
- befejezett tevékenység legyen,
- a tevékenységrendszer
  - elégítse ki a gyermek akciószükségletét,
  - oldja meg a gyermekközösség feladatát.

A nevelőhatás pedagógiai feltételei:

- a tevékenység pedagógiai előkészítése (dolgozók együttműködése),
- a tevékenység pedagógiai megszervezése (tapintat),
- tevékenységeinket rendszeresen értékeljük.

A személyiség felfogható az egyénre jellemző tevékenység-hierarchiaként.

Gyermekeink számára megadjuk a lehetőséget az önálló, belsőből fakadó tevékenységre. Ebben az életkorban a gyermekeket nagyfokú tevékenységi vágy jellemzi. Bármilyen mozgás, cselekvés, változás felkelti a gyermek figyelmét és utánzásra ösztönzi. A megismerési vágy, a kíváncsiság életkori sajátosság.

Feladataink a tevékenységek megszervezésében:

- változatos, többfajta tevékenység egy időben,
- támaszkodunk a gyermekek tapasztalataira, aktuális élményvilágukra,
- élmények nyújtásával elősegítjük minél sokrétűbb, minél komplexebb tevékenységformák kialakítását.

3. A képességek szerepe a nevelési célunk elérésében

Az egyéni képesség részben öncél, részben a társadalmi haladás feltétele.

A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek:

- kooperációs képességek
- kommunikációs képességek.

A képesség és a tevékenység mély kapcsolatban áll egymással, hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság, és a képességek csak tevékenységekben fejlődhetnek ki.

Feladataink a képességek fejlesztésében:

- folyamatosan biztosítjuk a gyermekek számára a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit,
- a folyamatos megfigyelés útján tiszta képet alkotunk a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekszünk a képességek fejlesztésére,
- a kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre egyénre szabott fejlesztési tervet készítünk,
- minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségeihez viszonyítva – fejlesztjük.

4. Szocializáció, érzelmi nevelésünk

A szocializáció során a társadalom, a környezet szokásainak, normáinak, erkölcsi elvárásainak megismerésén és fokozatos elsajátításán keresztül nevelődik a gyermek, formálódik a személyiség.

A gyermek jellemző sajátossága az érzelmvezéreltség. Az érzelmi biztonság igénye minden gyermek lelki komfortérzetének alapja. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Érzelmi nevelésünk feladatai:

- a szeretet és kötődés, a szülőföldhöz való kötődés képességeinek fejlesztése,

- mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése,
- az élménybefogadás képességének fejlesztése,
- az érzelmek kifejező képességének fejlesztése, a gyermeki önkifejezés fejlesztése,
- az ösztönök és érzelem irányításának fejlesztése,
- az érzelmi zavarok tompítása, leépítése.

VI. KOMPETENCIA ALAPÚ NEVELÉSÜNK

A kompetencia nem más, mint az adott helyzetben megfelelő tudás, készségek és hozzáállás ötvözte. A kompetencia feltételezi, hogy az egyén egy adott szituációban megfelelően, sikeresen cselekszik. A kompetencia nemcsak a lehetőséget, hanem a tényleges tevékenységvégzést is jelenti, ami megfelelő hozzáállást, bizonyos attitűdöt, a tevékenységgel kapcsolatos motivációt is magában foglalja.

A kompetencia alapú óvodai nevelés lényege, hogy a gyerekek olyan használható tudást kapjanak, melyet tapasztalataikon keresztül szereznek meg és a megszerzett tudást az élet különböző területein, élethelyzetekben alkalmazni tudják.

Óvodánk az eddig alkalmazott képességfejlesztési gyakorlatot folytatva tökéletesen meg tud felelni a kulcskompetencia-fejlesztés alapozó feladatainak, hiszen a Tevékenységközpontú óvodai nevelési programot alkalmazva sokoldalú képességfejlesztést valósítunk meg. Intézményünk nagy hangsúlyt helyez a játékba ágyazott tapasztalatokra, élményekre épített nevelésre, így alkalmazása nem jelent nehézséget.

1. Alapelveink

- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy megkapja a neki megfelelő gondoskodást és nevelést.
- A játék a gyermek legegységesebb pszichikus szükséglete.
- A munkajellegű tevékenység is tartalmaz játékos elemeket.
- A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg és cselekvésen keresztül sajátít el, amelyet képes alkalmazni képességei, készségei által.
A játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulásunk útja.
- Óvodánkban komplex nevelést folytatunk.

Nevelési célunk:

A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.

- Óvodapedagógusaink az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segítik hozzá a gyermeket. az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg. Mindennek az alapja, hogy a gyermek érdeklődésére és cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira épüljön az ismeretanyagot is tartalmazó tevékenységrendszer.
- A gyerek fejlődésének alapja a személyes, bensőséges kapcsolat kialakítása, amely minden gyermeket megillet.

- Anyanyelvi nevelésünk áthatja óvodai nevelésünket, tartalma a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek.
- A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember.
- Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön.
- Olyan pedagógiai környezetet kell kialakítanunk, ahol a másság felé fordulás mindenkinek természetessé válik.

Feladataink:

- Fontos, hogy a gyermek az óvodapedagógusokban és az óvodában dolgozóknál társra, ha kell természetes támaszra találjon
  - a közösségi nevelés alapelve, hogy a gyermek, mint egyén találja meg helyét a közösségben,
  - hogy igényévé válják a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor, egyedül is tevékenykedhessen,
  - a gyermek számára biztonságot nyújt a megalapozott és következetes, ám rugalmasan kezelt szokásrendszer,
  - jelentős alapvetés a megfelelő életvitel, egészséges életmód iránti igény kialakítása,
  - a gyerekek adekvát és rendszeres életritmus, megfelelő napirend kialakítása,
  - a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt.
- Fontos, hogy az óvodáskorú gyerekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk.
- Nagyon fontos a családok nevelési szokásainak a megismerése, közelítése óvodai nevelési szokásainkhoz. A családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése, a folyamatos párbeszéd feltételrendszere legyen biztosított, hogy óvodáskor végére iskolára alkalmas gyerekeket bízunk a szülőkre.

2. Egyéni képességek fejlesztése, differenciált egyéni bánásmód a helyi viszonyoknak megfelelően

- biztosítjuk a tevékenységek gyakorlásának lehetőségét,
- gyermeki képességek folyamatos megfigyelése, fejlesztése,
- kiemelkedő képességű gyermekek fejlesztése, részképességek fejlődésében elmaradott gyermekek egyénre szabott fejlesztése,
- önmagához viszonyított fejlesztés.

VII. A FEJLŐDÉS-FEJLESZTÉS FELTÉTELEI, LEHETŐSÉGEI NEVELÉSÜNKBEN

A 3-7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő

tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

I. Feltételeink

A tudatos fejlesztés objektív (külső) feltételei

- az óvoda épülete, udvara, környezete,
- az óvoda belső berendezése,
- az óvoda tárgyi feltételei, eszközei, szakmai felszereltsége
- esztétikus környezet kialakítása

Az objektív feltételek, mint az óvoda épülete, berendezései, az óvoda udvara a gyermeket körülvevő környezet adottak. Ebben a tekintetben a Tevékenységközpontú óvodai nevelési program nem igényel különleges feltételeket. Az óvónői önállóság kérdéskörébe tartozik, hogy a meglévő adottságokon belül milyen bútorzattal és hogyan alakítják ki az óvoda belső tereit és csoportszobáit. A csoportszoba szűk kereteinek kitágítása azáltal, hogy minél nagyobb területen engedjük az óvodásokat mozogni.

A belső tereket állandó játszóhelyek kialakításával igyekszünk színesebbé tenni, igazodva a játéktevékenységi formákhoz, a szűkös helyadottságoknak megfelelően szükséges a különböző játékterek kialakítása.

Udvarunkon dombos és sík részek egyaránt szolgálják a gyermekek különböző mozgásigényeinek, vágyainak kielégítését, azonban tereptárgyaink és árnyékos területek hiánya behatárolják lehetőségeinket.

A tudatos fejlesztés szubjektív (belső) feltételei

- A gyerekekkel való aktív együttműködés
Építünk a gyerekek véleményére, elképzeléseire, ötleteire, ezeket beleépítjük fejlesztési elképzeléseinkbe.
- Az óvodapedagógus modell szerepe
Kulcsfontosságú szerepünk van a nevelési folyamatban, mivel a gyerek utánzási hajlamából következően válogatás nélkül utánoz a szeretett, hozzá közel álló felnőtt kedvéért.

A nevelési folyamat során óvodánk és a szülők között fellépő konfliktusok megoldására megpróbálunk tapintatosan közeledni a szülők felé a gyermekek érdekeit figyelembe véve. Lényegesnek tartjuk nevelésünk megvalósításánál a szülők, a család bevonását. A kapcsolattartás hagyományos formáit formai és tartalmi elemekkel kívánjuk bővíteni. Formai elemként alkalmazzuk a szülői értekezleten az ülőhelyek körben történő elhelyezését asztalok nélkül. Így mindenki jól láthatja, figyelheti egymást, senki sem érzi magát kívülállónak. Megkínáljuk a szülőket egy-egy csésze teával, ezzel is oldjuk az értekezlet jellegét.

Tartalmi elemként a bizalomémbresztő, hangulatformáló kezdést tartjuk a legfontosabbnak. Ha pedagógusszerepünkben vizsgáljuk a szülőkkel való együttműködést, a hagyományos gondolkodás szakmai és pedagógiai fölényünket sugallja, s ez egyben gátja lehet a valódi együttműködésnek. A szülők többsége "naív", azaz nem tudatos nevelő, mégis előnyben vannak hozzánk képest gyermekükkel kapcsolatban. Ezért elvárhatjuk, hogy terveinket, munkánkat ismerjék, javaslataikkal gazdagítsák.

Az ilyenfajta együttműködési lehetőség bizalmi légkört eredményez, elfogadóvá, együttműködővé teszi a szülők többségét. A bizalmat táplálja az a mód is, hogy nem nyílt napok tartásával, hanem az igény szerinti látogatás lehetőségének biztosításával nyújtunk betekintést az óvodai életbe.

Sajnos jelenség, hogy beszűkül a szülők gyermekükkel együtt töltött ideje. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy felhívjuk a szülők figyelmét az együtt töltött idő szükségességére, az együttes játékokra, a napi mesélésre. Ezen próbálunk segíteni a pályázatokból biztosított közös kirándulások, színházlátogatások lehetőségeivel.

Az óvodában kialakított szokások szülői megerősítés nélkül gyorsan kioltódnak. Összefogással, szülőkkel való együttműködéssel érhetjük el az állandó, állandósuló szokásrendet. A jól szerkesztett és bevezetett szokásrend indirekt módon a szülőket is formálja. Optimális hatást csak a szülőkkel való összefogással érhetünk el. Ehhez szükséges a kölcsönös tájékozódás és tájékoztatás, valamint az együttműködés.

Kapcsolatunk a gyerekekkel aktív és kölcsönös. Elfogadjuk azt a tényt, hogy nemcsak mi irányíthatjuk őket, hanem ők is hathatnak ránk.

Az óvónő és a dajka együttműködése

Dajkáinkat a nevelés egyenrangú partnereinek tekintjük. Munkánk összehangolt, elképzeléseinkről, módszereinkről megfelelő szinten tájékoztatjuk őket.

A szakképzett dajkák tudása megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

A gyermek és a dajka kapcsolata

A gyermek-dajka kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.

Az óvoda környezetében élők hatásai a nevelőmunkára

A közvetlen és tágabb környezeti hatások a gyermek fejlődését és viselkedését befolyásolják, így azokra építő módon reagálunk, az esetleges káros hatások kiszűrésére és kompenzálására törekszünk.

2. Feladataink a fejlődés-fejlesztés feltételeinek a megteremtésében

- egyenrangúságon és együttműködésen alapuló kommunikáció alakítása a szülőkkel és az óvoda környezetével,
- az óvoda nevelési elveinek közvetítése a szülők felé a nevelési alapelvek egyeztetése a szülői elvárásokkal,
- az óvodapedagógus modell szerepéből adódó nevelési lehetőségek kihasználása tudatos törekvés a megfelelő modell biztosítására,

- a nevelés tárgyi feltételeinek megteremtése, elsősorban az intézményvezetésének feladata a csoportszoba felszereltségének bővítése saját készítésű eszközökkel az óvodapedagógusok folyamatos munkáját igényli,
- a gyermeki fejlődéshez ingergazdag, izléses környezet kialakítása az óvodapedagógus feladata,
- az óvodapedagógus felelősségi körébe tartozik, hogy odafigyeléssel tervezze meg a gyermek adottságainak, képességeinek, életkorának megfelelő fejlesztést, odafigyelve arra, hogy ne kerüljön sor a gyermek sürgetésére, fejlődésének siettetésére, túlzott elvárások megfogalmazására.

VIII. A FEJLESZTÉS TARTALMA

A fejlesztés tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg.

1. Játék és tanulási tevékenység
2. Társas és értékorientált közösségi tevékenység
3. Értékteremtő munkatevékenység
4. Szabadidős tevékenység

A feladatrendszer elemei egymást átszőve érvényesülnek, a különböző tevékenységek komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg.

A tanulás és nevelés tervezésében komplexen gondolkodunk, az egymáshoz való kapcsolódás s nem a nevelési területek szétdarabolása a célunk.

1. JÁTÉK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉG

1.1. Játéktevékenység

A játék az óvodáskorú gyermekek alapvető tevékenysége. Kitűnő talaja a fejlesztésnek, mivel általa észrevétlenül tanul a gyerek, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló őt érő élményeit. Ezt a komplex tevékenységforrást tudatosan használjuk a nevelési folyamatban céljaink eléréséhez.

Fontosnak tartjuk, az olyan hangulatok, ingerek, tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyerekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul.

Jót és jól játszani - ez a gyerekek dolga az óvodában. Feladatunk megfigyelni a gyerek játékát, felhasználni ezt saját nevelési céljaink elérésében, s szükség esetén indirekt módon befolyásolni. A játék kicsiben maga az élet, az, amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesebben ki.

Programunk alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyerekeknek az elmélyült, szabad játékra.

Az élmény rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában.

Átgondolt, tudatos munkát kíván tőlünk a különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás. Természetesen éppen ilyen fontosnak tartjuk a gyermek spontán élményszerzését, a lényeg az, hogy a gyerekek élményeiket tevékenységekben éljék meg.

Ily módon a játék által olyan tulajdonságok fejlődnek ki a gyerekekben, ami később megkönnyíti, elősegíti a szocializációt.

A gyermeki játék: a kisgyermek elemi, pszichikus szükséglete, ezért fontos, hogy

- spontán, szabadon választott, minden külső kényszertől mentes, szabad játékfolyamat legyen,
- következmény nélküli legyen,
- a gyermek személyiségének a környezethez való viszonya sajátos formában tükröződhessen,
- a legfontosabb tevékenysége lehessen, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközeként tartsuk számon,
- a gyermek számára fontos az általa megválasztható játék, melyben sosem szabad korlátozni.

Feladataink a játékkal kapcsolatosan:

- Óvodapedagógusaink tudatos jelenlétükkel biztosítsák az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását,
- Szükség és igény szerinti együttjátszással támogató, serkentő, ösztönző magatartást indirekt reakciókkal érjenek el,
- nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése,
- megfelelő hely, idő biztosítása,
- megfelelő játékeszközök,
- közös élményszerzés, lehetőségek biztosítása,
- a gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása,
- szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátszás a gyerekekkel.

1.2. Tanulási tevékenység

- A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik az óvodáskorban.
- A játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az.
- A játékon belül a motoros, szociális és verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg.
- Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán valósul meg.

A tanulás lehetséges formái:

- az utánzások, minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás, szokások alakítása;
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;

- játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- gyakorlati problémamegoldás.

Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyerekek.

A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából.

A tanulás iránti belső motiváltság kialakítását kezdjük meg az óvodában. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben, a tanulással kapcsolatban, kialakulnak annak csírái, hogy később örömmel tanul-e a gyermek.

Szeretnénk előkészíteni, hogy majdan az iskolában *a gyermek örömmel és önként vegyen részt* a tanulási folyamatban, ne csupán a külső motiváció (jutalom) készítse erre. Figyelembe vesszük a gyermekek egyéni képességeit, adottságait, teljesítőképességét. Fontosnak tartjuk a folyamatos és kellő időben nyújtott dicséretet, biztatást, személyre szabott pozitív értékelést.

Feladataink a tevékenységekben megvalósuló tanulóval kapcsolatban:

- képességek fejlesztése - érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás,
- a gyermeki kíváncsiság kielégítése,
- lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerheti a felfedezés, a kutatás örömeit,
- a gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása,
- a gyerekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának a fejlesztése,
- olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti,
- komplexitásra törekvés a tanulási tartalmak tervezésénél, feldolgozásánál,
- differenciálás, a tapasztalatszerzés sokoldalúságára törekvés,
- pozitív személyre szabott értékelés fontossága.

2. TÁRSAS, ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik.

A tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek olyan rendszerét kívánjuk formálni, amelyeknek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben, a társadalmi gyakorlatban egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik.

Ezért nagyon fontos feladatunknak tekintjük, a közösségben zajló, a társas kapcsolatok és a közös tevékenységek kibontakoztatását. Emellett figyelmünk kiterjed az egyéni fejlesztés területére is.

A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, olyanok, akik egyéni akaratukat, ambíciójukat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani.

Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítanunk személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez.

Óvodai csoportunkban a közösség sikeres formálására, közösségi érzés, tudat és magatartás mellett mások megbecsülésére, közös szokások kialakítása a feladatunk.

Ebben a szerepünk meghatározó. Belső tartásunk, gyermekszeretetünk, tudatos, célirányos nevelő tevékenységünk nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet.

Nem fegyelmelni próbálunk, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel segítjük a gyerekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert az óvodai életük során.

2.1. Felnőtt - gyermek kapcsolat.

Célunk a demokratikus partner viszony, másokkal szembeni tolerancia kialakítása.

A közösségi kapcsolatok terén fontosnak tartjuk a befogadás jelentőségét.

Elegendő időt biztosítunk a befogadásra, törekszünk az óvoda nyitottságára.

A befogadás intézményünkben az a *follyamat*, amely alatt az óvodai életbe újonnan kerülő gyermek megszerzi biztonságát, elfogadja az óvónőt, az óvodás társait és az óvodai élet szokásait, beilleszkedik. Befogadás alkalmával minden egyes gyermek igényeit, testi-lelki szükségleteit figyelembe vesszük, ezért a befogadás személyes, egyéniséghez igazodó differenciált módon való megvalósulás a gyermek számára.

Szokásalakítás

Cél a helyes, értékorientált magatartásformák szokássá váljanak, és a viselkedésünkbe úgy épüljenek be, hogy azok szükségletként megélve viselkedésük irányítójává váljanak

2.2. Nevelői eljárások

A szokások kialakulását megkönnyítik:

- *A helyes viselkedésre vonatkozó igények kifejezése.*
Fontos, hogy a gyermekek megtapasztalják a megfelelő viselkedésformákkal járó pozitív hatásokat, tisztában legyenek az elvárások okaival (mit-miért).
Történhet: magyarázattal, felszólítással, a szabályra való utalással, de elsősorban közvetett módon, személyes példaadással.
- *A helyes magatartást támogató reakciók:*
Dicséret, elismerés, elfogadás, öröm kimutatása stb.
- *A szokás tevékenységsorozatához szükséges feltételek megteremtése.*
Ahol a tevékenységek gyakorlására van mód, a tárgyi feltételek adottak, a megfelelő elfogadó, szeretetteljes légkör, hely, eszköz, elegendő idő rendelkezésre áll.
- *A helytelen cselekvés elutasítása, megakadályozása.*
Amely lehetetlenné teszi a nem kívánatos cselekvések, viselkedésformák kialakulását, begyakorlását.

3. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

3.1. Feladataink

- biztonságos, nyugodt légkör biztosítása,
- viselkedési szokások kialakítása, gyakorlása,
- a gyermekcsoportokon belül az együttműködés, az együtt játszás, együtt dolgozás képességének a kialakítása és gyakorlása,
- a konfliktusok kezelése,
- felelősségérzet kialakítása,
- demokratikus szabályok betartásának gyakorlása,
- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- szükség esetén megfelelő szakemberek bevonása.

3.2. Az egészséges életmód alakításának feladatai, egészségfejlesztési program

Célunk az egészség megtartására, megerősítésére történő felkészítés.

A 3-7 éves korosztályra jellemző fiziológiai, életkori sajátosságokat figyelembe véve tervezzük a gondozási tevékenységeket, a mozgásigény kielégítésének feltételeit, az egészség védelmét. Az egészség fejlesztő tevékenység során az egészségi állapot pozitív irányú változása következik be.

Célunk:

- Az egészséges életmód, betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak megalapozása.
- Mozgásigény kielégítése, és a testi képességek fejlesztése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A környezet védelméhez kapcsolódó szokások kialakítása.

3.3. Az egészségfejlesztés területei

Egészséges táplálkozás

Az óvodásgyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítésének szorgalmazását szolgálja.

Az óvodásgyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. Az óvodai étkeztetés napjainkban-minden igyekezet ellenére - sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nemcsak anyagiakon, vagyis az élelmezési normán, de szemléleten, azaz az étrend-összeállításon, az óvónői leleményességen, vagyis az egészségpedagógiai kulturáltságon és a szülők segítő együttműködésén, az otthoni táplálkozási mintán is múlik.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:

- (1) kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
- (2) gyümölcs, zöldség,
- (3) hús, hal, tojás,
- (4) tej és tejtermék,
- (5) olaj, margarin, vaj, zsír.

Nincs azonban egyetlen olyan táplálék, ételféleség sem, amely a felsorolt alapélelmiszer-csoportokban található szükséges tápanyagot megfelelő mennyiségben tartalmazná. Az óvodai élelmezés jelenleg nem tudja biztosítani a gyermekek számára az egész napra szóló élelmiszerek szükségességét.

Feladataink a helyzet javításáért:

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgáljuk. Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítjuk.
- Megkedveltetjük az ízeket, intenzív rágásra ösztönzünk, folyamatosan biztosítjuk a folyadékot.
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismertetjük meg a gyerekeket.
- Fokozottan ügyelünk a táplálékérzékeny gyermekek diétájára.
- Tanácsot adunk szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében, hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki: Kerüljék a családi étkezés során a haszontalan ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólafélét, a kekszet, a ropit, a chipset. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartamú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi, barna kenyér.
- Egészségnapok keretében a dajkákkal együttműködve ismertetjük meg a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel és italféleségekkel.
- Örömtelivé tesszük az étkezést, jó hangulatot teremtünk az ételek elfogyasztásához.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében projekthetek keretében bekapcsoljuk a napi programba az alternatív egészségfejlesztő programot.
- Játékos alkalmat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek, pl. saláta, gyümölcssaláta elkészítésének.

- Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a tevékenységeknek. Így a gyerekek zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá a gyermekek részére. A legvonzóbbak a kóstolók és salátakészítés zöldségből, gyümölcsből.
- Az étkezések során mindenféle tejterméket kóstoljanak meg a gyerekek. Beszélgetnek a tej fontosságáról miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.

Mindennapos testnevelés, testmozgás

Feladataink:

- A mozgásigény kielégítése és testi képességek fejlesztéséért változatos napi és heti rendben biztosítjuk a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését.
- Minden nap szervezünk mozgástevékenységet a csoportszobában vagy az udvaron.
- Heti 1 kötelező testnevelés foglalkozást tartunk.
- Edzési lehetőséget a testnevelés, környezet, levegő, nap kihasználásával biztosítjuk.
- Az életkori sajátosságokat figyelembe véve napi 1-2 órát levegő és napfényedzést biztosítunk a fokozatosságot betartva az időjárástól függően.
- A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építjük, kivétel az erős napsugárzás miatt a 11-15 óra közötti időszak.

Személyi higiéné

Feladataink:

Tisztálkodás területén

- A napirend keretei között elegendő időt biztosítunk a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.
- A tisztálkodási folyamatot megismertetjük: helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal.
- A tisztaság alapvető fontosságának, a betegségmegelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítjuk a gyermekekben. Ezen belül a test tisztántartásán értjük a bőr, fogak, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök ápolását; a ruházat higiénéjére a mosás, tárolás feladatait is tartalmazza, illetve a közvetlen környezetünk tisztántartására is hangsúlyt fektetünk.
- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk. Fokozatosan alakítjuk ki az önállóságot.

Öltözködés területén

- Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk az öltözködésben, a ruházat elhelyezésében.
- A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tárunk fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között.
- Fokozatosan alakítjuk ki az önállóságot.

- A szülőkkal való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására teszünk javaslatot. Például: váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő megfelelő méretű cipők biztosítása, lógó alkatrészek eltávolítása.

Pihenés terén

- Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően biztosítjuk a nyugodt pihenés feltételeit, elvégezzük a terem szellőztetését, az ágyak megfelelő elhelyezését.
- A gyermekek elalvását biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel segítjük.
- A pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítjuk.
- Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, havonta, illetve a gyermek minden megbetegedése alkalmával.
- Egészséges tiszta biztonságos környezet megteremtése higiénias szabályok kialakítása.

Az óvadás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiénés szabályok betartatása a gyermekkel.

A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeljük, szükség esetén kezdeményezzük javításukat, cseréjüket. Különösen az udvari játékoknál, sétán felhívjuk a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, biztonságos közlekedés szabályaira, kirándulásra szülői segítséget kérünk.

3.4. További feladataink

- A gyermekek szükséglete szerint a szülők bevonásával speciális szakemberek bevonását biztosítjuk az óvoda orvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével.
- A Pedagógiai Szakszolgálat logopédusával konzultálunk, aki hetente tart foglalkozást óvodánkban. A nevelési év elején a logopédus felméri a beszédhibás gyermekeket, s az órarendjében a fejlesztő foglalkozásokat megtervezi.
- A Pedagógiai Szakszolgálat fejlesztő pedagógusával kapcsolatot tartunk, aki hetente fejleszt a gyermekeket. A javaslatokat beépítjük az egyéni fejlesztő munkába.

Testi és lelki egészség fejlesztése

A viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének.

Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei

Szabad beszélgetések; a beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga a gyermek is. Eszközzel rendelkezünk a „CIKI A CIGI” dohányzás megelőzési program

használatához. A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével, stb. párhuzamosan. Fontos az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és véleménynyilvánítás. A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk

- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás, szabad mozgás, jókedv, veszélyek. Értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erő kifejtés, sok mozgás.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön.
- Presszó, ivók külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, kémények füstje, füstmérgező balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek, mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni - elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek:

A WHO definíciója

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésakor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja –nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság, így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset stb., amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés, pl. gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények. Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenyítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem- és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhethet.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyerek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog-és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja. Ez magában foglalhatja, de nem feltétlenül korlátozódik: egy gyermek kényszerítése, vagy készítése bármilyen törvénytelen szexuális aktivitásra, a gyermek kizsákmányolása gyermekprostitúció, vagy más jogellenes szexuális aktivitás formájában, a gyermek felhasználása és kizsákmányolása pornográf anyagok, videó felvételek, vagy előadások, megnyilvánulások formájában.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermekeket.

Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkiileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt. A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek,

tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

- Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek-és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez.
- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.
Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatni kell a gyermek-és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny".

Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.

3.5. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások; egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne.

A gyerekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés felhívása, vagy esetleg mentőhívás, a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében.

Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

Általános előírások

A gyermekekkel - az óvodai nevelési év, valamint- szükség szerint, a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetni kell a következő védő-óvó előírásokat.

Védő-óvó előírás

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,

- a tilos és az elvárható magatartásforma.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni. Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra. Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk.

A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ-ben kerültek rögzítésre.

Az elsősegély doboz a konyhában található.

Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Kulturáltan étkezik
- Helyesen használja az evőeszközöket
- Önállóan használja a vécét
- Önállóan és helyesen mos kezet, száját öblít
- Szükség szerint használja a zsebkendőt
- Helyesen, megfelelő sorrendben öltözködik, vetkőzik, ruháját helyrerakja
- Szívesen kezdeményez mozgásos játékokat, szívesen vesz részt benne
- Az egészségfejlesztés szempontjait, alapjait ismeri.

4. ÉRTÉKTEREMTŐ MUNKATEVÉKENYSÉG

A játék itt is, mint a tanuláshoz szorosan kapcsolódik a munkatevékenységhez.

Alapvető követelményünk az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek a megteremtése.

Munkafajták:

- önkiszolgálás,
- naposság,
- a gyermek saját személyiségével kapcsolatos munkák,
- a csoport érdekében végzett munka.

Feladatunk olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható, a teljes önállóságot biztosítva.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül óvodai mindennapjainkba.

Az önkiszolgálásra nagy hangsúlyt fektetünk. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják gyermekeink életre való felkészítését.

Kiemelten kezeljük e tevékenységekben a gyermek önmagához viszonyított értékelését, annak nevelőértékét.

Feladataink:

- minden gyermeknek lehetőséget biztosítunk az önkéntes, önálló önkiszolgálásra, társaiért végzett munkatevékenységre,
- megfelelő munkaeszközöket biztosítunk,
- megfelelő helyet biztosítunk a munkaeszközök tárolására,
- lehetőséget adunk a gyerekeknek minden őket érdeklő munkatevékenység elvégzésére,
- arra törekszünk, hogy a munkatevékenység örömet jelentsen a gyerekeknek és teljes önállósággal, kitartással, felelősséggel, céltudatossággal végezhesék azokat,
- a munkatevékenység végzése minden esetben differenciáltan, a gyermekek sajátos igényeinek figyelembevételével valósuljon meg.

5. SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉG

A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyét és szerepét kivívnunk intézményünkben, mert másképpen a gyerek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel.

Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig, szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállótlan helyzetéhez, nem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.

Óvodánkban sajátosan - az iskoláétól eltérő módon - értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek elsősorban az az oka, hogy az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek.

Feladataink:

- törekszünk a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére, nagyobb mozgás- és tevékenységi tér biztosítására,
- a választásra felkínált tevékenységek listáját bővítjük, időszakonként átgondolva a változtatások lehetőségét és szükségességét,
- a gyermeki fantázia fejlődését elősegítjük.

IX. A FEJLESZTÉS KERETEI A KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERÉBEN

A komplex foglalkozások lényege, hogy a különböző folyamatokat az óvodás gyermek szintjére képezzük le, amelynek jellemzője a probléma-centrikusság s egy-egy vezető szempont megléte, ahol tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

1. Anyanyelvi nevelésünk

Az anyanyelvnek a legfontosabb eszközünk a szociális kapcsolatok kiépítésében.

A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Hiszen ha a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik.

Anyanyelvi nevelésünk is komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Az otthonról hozott nyelvi környezet szerepe sem elhanyagolható. Fejlesztési feladataink tehát a család, a környezet megismeréséből indul ki.

Arra törekszünk, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetben minden gyerek beszélhessen arról, ami érdekli, foglalkoztatja.

Szülői értekezletek alkalmával felhívjuk a szülők figyelmét a gyermekekkel való elmélyült beszélgetés fontosságára. A nap folyamán bármikor adódik lehetőségünk beszélgetésre. Különösen a hétfői napra vagyunk tekintettel, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyerekek. Példamutató, tiszta és szép kiejtésünkre ügyelünk a mindennapok során.

A gyerekek által feltett kérdésekre mindig megpróbálunk válaszolni. Fontosnak tartjuk, hogy kérdéseikre mindig választ kapjanak. Állandó javítással, figyelmeztetéssel nem vesszük el kedvüket a beszédétől. Dicsérettel, biztatással serkentjük őket mondanivalójuk minél bővebb előadására.

A gyerekek beszédhibáit folyamatosan figyelemmel kísérjük, szükség esetén szakember segítségét kérjük. Intézményünkben évről-évre nő a hátrányos helyzetű gyermekek aránya, többségük ingerszegény környezetből, alacsony neveltségi szinttel, szegényes szókincssel érkezik óvodába.

Feladataink a helyi viszonyoknak megfelelően:

- nyelvi hátrányaikat szókincsbővítéssel fejlesztjük, hangutánzó játékok, mesedramatizálás, bábozás formájában,
- anyanyelvi kultúrájukat jól szolgálja a vegyes összetételű, életkorú csoport,
- beszédhelyzetek kihasználásával anyanyelvi játékokat alkalmazunk,
- beszédünk modell értékű legyen,
- mese-vers keretében biztosítjuk, hogy a saját mondavilágunk értékes elemeit megismerhessék, ez a nevelés identitástudatuk kiaknázatlan lehetőségeit rejtí magában,
- a gazdag anyanyelvi kultúra a sikeres iskolakezdés alapja, eredményesen szolgálja az iskolai alapképességek: írás - olvasás elsajátítását,
- beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkört biztosítunk,
- a beszédöröm megvalósításával bátor megnyilatkozásra ösztönözzük gyermekeinket,
- a folyamatos beszédet gyakoroltatjuk,
- képessé tesszük a gyermeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni,
- a gyermekek szókincsét folyamatosan bővítjük,

- a beszédszínvonalat emeljük olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni,
- fejlesztjük a beszédmegértést,
- beszédtechnikát fejlesztünk, a helyes kiejtést gyakoroljuk,
- inspiráljuk a gyermeki kérdéseket, gondot fordítunk a megválaszolásra,
- a beszédhibákat megfelelő módszerekkel javítjuk.

Ezek megvalósításában nagymértékben a szülők együttműködésére kell számítanunk.

2. A természeti-társadalmi valóság megismerése

Ez a komplex foglalkozás szeretné egységben megmutatni és érzékelteni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. Nem vagyunk hívei a szétszabdalt, szeletelt foglalkozásoknak, mert azok nem képesek az életben megmutatkozó sokszínűség mellett az összefüggések feltárására. Tevékenységközpontú programunk célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtsunk ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk.

2.1. A természet szeretetére, tiszteletére nevelés

A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli étellel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Azt kell benne megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.

A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozásaink legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvodánk környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladatunk megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretnek. A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek a kisgyermekeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermeknek. A komplex foglalkozás tehát csak átvitt értelemben nevezhető valódi foglalkozásnak. Inkább komplex tapasztalatszerzési lehetőségről van szó.

A természetszerető, ismerő és környezetvédő ember személyiségformálását már óvodáskorban kell megkezdeni. Ekkor alakítjuk ki a természet iránti vonzódást, azokat a helyes szokásokat, melyek meghatározóak lesznek egész életükben.

Fontosnak tartjuk, hogy az élő környezet mellett megismerkedjenek a környék természeti kincsével, ipari létesítményeivel. Mindez erősíti a szülőföldhöz, az otthonhoz való kötődést.

Adottságaink:

Borsodbótán, egy kb. 961 fő lakost számláló kis településen élünk. Gyönyörködhetünk a Lázberci Tájvédelmi Körzet csodálatos tájában, együtt élünk a szép természettel. Azonban szülő földünk szépségét, egészségét beárnyékolja a sok ember által okozott kár. A mérges gázok, az okatlan erdőirtás, a vizek szennyezése, az állatvilág pusztítása, mind katasztrófához vezetnek. Közvetlen környezetünkben sokat segíthetünk tetteinkkel és nevelő munkánkkal,

megtaníthatjuk őket gyönyörködni a természetben, megőrizni meglévő értékeinket, személyes példát adhatunk a környezettudatos magatartás alapozására, olyan magot ültethetünk el gyermekeinkben, amely kicsirázva több év múlva olyan virágot hoz, amely megnyugtató környezetet tud biztosítani.

A környezet- és természetvédelmi nevelés célja alapvetően szemlélet- és magatartásformálás, elsősorban a környezettudatos magatartás formálása, ami konkrét nevelési feladatot jelent, ezért mindenképpen helye van óvodai nevelésünk gyakorlatában.

Célunk feltárni azokat a területeket, módszereket, melyekkel még jobban ráirányítható a gyerekek szeme, érdeklődése az objektív valóság érdekes jelenségeire, amelyek pozitívan hatnak a gyermekek fejlődésére, szemléletére.

A felnövekvő nemzedék környezet-termesztvédő szemléletének, környezetbarát életmódjának alapozásáért, későbbi alakulásáért rendkívül sokat tehetünk.

Fontos, hogy minden korosztály számára érthető legyen közvetítésünk.

Szemléletük formálását:

- figyelem ráirányítással,
- tapasztalatok, ismeretek nyújtásával,
- játékos cselekedtetéssel,
- érzelmi kötődéssel érhetjük el.

A gyerekek egész személyiségére ható nevelés vonatkozik a:

- környezetünk tisztaságára,
- a minket körülvevő természetes környezet, élővilágának megismerésére, megszerettetésére, ápolására, megóvására, aktív védelmére,
- a természet szépségeiben való gyönyörködésre, néhány negatív jelenség megmutatására,
- a természetben való kulturált magatartásra is.

Az óvodás gyermek életkori sajátosságai miatt a környezetvédelmi munkánk feltételei, hogy:

- szemléletünk, érdeklődésünk, tudásunk, hozzáállásunk kiemelkedő legyen az alapozó munkában,
- az érzelmi vonzódás megteremtéséből indulunk ki és a szokások kialakításával kezdünk,
- beépítjük nevelésünk anyagába,
- az évszakok, növények, állatok, óvoda környéke, emberek munkájának megfigyelése közben a lehetőségek tudatos kiaknázása valósuljon meg,
- pozitív tapasztalatszerzés valósuljon meg és a nemkívánatos jelenségekre a figyelem felhívás érvényesüljön.

Legfontosabb témaköreink nevelésünk során:

- a környezet jelenségeinek, változásainak megfigyelése évszakonként legalább 1 alkalommal,

- a környezetet károsító tényezők megfigyelése - füst, korom, por, kipufogógáz, szennyezett víz/levegő/talaj, zaj stb.,
- állatok, növények megfigyelése, védelme, madárvédelem különböző formái, módjai,
- védekezés az időjárás változásai ellen, különös tekintettel a szélre és az esőzésre azok káros hatására,
- esztétikus környezet az óvodában és azon kívül - szemétkézeltés, közlekedés problémái, károsító zaj,
- viselkedés a természetben, különösen az erdőben, utcán, játszótéren, óvodában.

Kapcsolat más nevelési területekkel

A kirándulások számtalan alkalmat kínálnak arra, hogy a gyermekek figyelmét, a természet csodáit megörökítő versekre, énekekre ráirányítsuk.

Vizuális nevelés:

- kiváló lehetőség, hogy a gyermekek élményeiket újra élhessék, kifejezhessék, hiszen a közös séták, kirándulások mind-mind témái lehetnek munkáiknak,
- a különböző technikák mind alkalmasak a természet csodáinak ábrázolására,
- a mindennapi életben is hangsúlyos helyet kap a termések, a természetes anyagok felhasználása.

Matematika:

- a természettel való ismerkedés közben a kirándulások helyszínein a fák, a termések, a virágok adják a matematikai tapasztalatokat, mint pl. a sok-keves, hosszú-rövid, színes formák stb.,
- a térirányok megfigyelésére ad lehetőséget pl. madarak etetése: lent, fönt, bent.

Zenei nevelés:

- a zene és a természet sok rokon vonást mutat. Nagyon fontos, hogy a séták során felhívjuk a gyermekek figyelmét a természet apró csodáira, mint pl. madarak éneke, csörgedező patak, szél zúgása stb.,
- nagyon sok természeti jelenséghez, élőlényhez kapcsolható zenei alkotás.

Anyanyelvi nevelés:

- a környezeti nevelés minden részterületeihez kapcsolható valamilyen irodalmi alkotás. Úgy választjuk meg irodalmi anyagunkat, hogy az kapcsolódjon az aktuális környezeti témához.

Gyermekeinket demokratikus társadalmi rendben való élethez készítjük fel, amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermekeinket, hogy képesek legyenek elfogadni másokat.

Mindez pedig a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is.

Ilyen pedagógiai légkörben fejlődik gyermekeink ítélőképessége és természetes viselkedési formájukká válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kapnak az önálló véleménynyilvánításra, önbizalmuk növelésére.

2.2. Társadalom és ember - Születéstől-felnőttkorig

Gyermekeink újra élik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat, az életfolyamatok újra játszása nemcsak arra ad lehetőséget gyermekeinknek, hogy a bennük lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számukra a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializációt. A gyermekek nyitottságára építve hozzásegítjük őket a szűkebb és tágabb környezet megismerésére, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a családhoz, szülőföldhöz való kötődés alapja.

A születéstől-felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex foglalkozások magukban foglalják a testápolástól a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeinknek támpontot nyújthat a környezetükben meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. A szokások elsajátítása, a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, gyermekeink érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével. Segítő, támogató attitűddel ösztönözzük a gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének fejlesztését.

Feladataink a helyi viszonyoknak megfelelően:

- olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben,
- tudatosan törekedünk arra, hogy minél több élményt nyújtsunk gyermekeink saját természeti és társadalmi környezetéből,
- biztosítunk minden eszközt és lehetőséget a természetben való folyamatos tevékenykedtetéséhez,
- biztosítjuk a feltételeit annak, hogy óvodánkban élősarok, konyha és/vagy virágoskert működjék.

Kapcsolat az anyanyelvi neveléssel:

- beszédhelyzetek folyamatos biztosítása,
- beszédöröm biztosítása, bátran nyilatkozzanak meg gyermekeink,
- beszédünk modell értékű legyen,
- gyermekek szókincsének folyamatos bővítése,
- a gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.

3. Művészeti tevékenységek

Mindennapi feladataink közé tartozik megismertetni gyermekeinket a világ szépségeivel. Nagyon fontos, hogy gyermekeinket esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül. Mindig arra törekszünk, hogy gyermekeink maguk találják ki és

valósítsák meg elképzeléseiket, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt ők maguk kérik és igénylik.

A művészeti tevékenységek legfontosabb feladata a *kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés* kialakítása. Óvodánkban gyermekeink kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat.

A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyerekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában.

3.1. Mese-vers, dramatizálás, bábozás

Minden nap mesélünk vagy verselünk, reggel vagy délben, elalvás előtt, ill. délután. A mese-vers kezdeményezéseink anyaga változatos, gerincét a magyar népmesekincs megismertetése adja. Nagy figyelmet fordítunk az anyag összeállításánál arra, hogy gyermekeink nem csak a népi, klasszikus, hanem a kortárs irodalmi művekkel is megismerkedhessenek. Előtérbe helyezzük a népmeséket, népi hagyományokat felelevenítő mondókákat, rigmusokat, mondavilág meséit.

Segítséget teremtünk gyermekeink számára, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a nekik tetsző meséket. Kedvelt tevékenysége óvodásainknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez.

Feladataink a helyi viszonyoknak megfelelően:

Gyermekeink élményei szempontjából különösen jelentősnek ítéljük meg a színházlátogatásokat. A gyerekek ezáltal valódi képet kaphatnak a dramatizálásról, fejleszti esztétikai érzéküket, viselkedéskultúrájukat. Ezeket a programokat pályázati támogatásokból valósítjuk meg.

Kapcsolata az anyanyelvi neveléssel:

- önkifejezés biztosítása (megfelelő hely, idő, eszköz a szabad bábozáshoz),
- minél többoldalú és gyakoribb ismétlésre, feldolgozásra, mesék újraélésére ösztönzés,
- a nyelvi kifejezés eszközeinek variálása,
- a beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.

3.2. Vizuális tevékenységek - rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Ezek a tevékenységek gyermekeink kedvencei közé tartoznak. Feladatunk, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. Gyermekeink számára elérhető polcokon

mindig rendelkezésre áll az anyag és eszköz, amivel fantáziájuknak megfelelően dolgozhatnak. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges, ezért nagy hangsúlyt helyezünk a gyermeki önkifejezés lehetőségeinek megteremtésére. Célunk esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása. Nevelésünk során mindig a pozitívum kiemelésére törekszünk, ez erősíti a közösséghez tartozás élményét, kiemelt feladatunk a gyermekeket megismertetni az eszközök használatával, a különböző technikai alapelemekkel, eljárásokkal.

Feladataink:

- úgy alakítjuk ki gyermekeink bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységet kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak,
- minél több eszközt biztosítunk a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva fantáziájuknak,
- segítjük gyermekeink önálló elképzeléseinek megvalósítását,
- ünnepek alkalmával bővítjük ismereteiket nemzeti hagyományokkal, szimbólumokkal,
- lehetőséget adunk gyermekeinknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket,
- törekszünk a gyermeki alkotások bemutatására, tehetségek bátorítására.

Kapcsolata az anyanyelvi neveléssel

- vizuális alapfogalmak, eszközök, színek, technikák nevének ismeretével szókincsbővítés,
- bátran osszák meg ábrázolt élményeiket társaikkal, felnőttekkel.

3.3. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világát beépítjük gyakorlatunkba, kibővítve a kortárs művészeti alkotások megismertetésével zenei kreativitásuk alakítása érdekében. Napközben bármikor éneklünk, mondókázunk, vagy tánclépéseket gyakorolunk. Az éneklés, az énekes játékok, a zenélés, zenehallgatás örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.

Kapcsolata az anyanyelvi neveléssel

- szókincsbővítés hangutánzó játékokkal, mondókákkal, dalosjátékokkal a felnőtt minta spontán utánzásával,
- szoros érzelmi kapcsolat és meghitt légkör megteremtése,
- közös éneklésbe történő bekapcsolódás ösztönzése.

3.4. Mindennapi testnevelés – mozgás kultúra

Tevékenységek központú óvodai nevelésünk lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekeink egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékokban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. A mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. Rendkívül fontosnak tartjuk a szabad levegőn való tartózkodás biztosítását.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal segítjük elő. Ezzel biztosítjuk a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatását.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazásai kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítjük az irányított mozgásos tevékenységekkel. A komplex testmozgásokat beépítjük az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben fejlesztjük a gyermek személyiségét (a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás). A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeket, az egészségfejlesztő testmozgásokat az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítjuk. Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, *a szabad levegő kihasználására.*

Az óvodai testnevelés fontos feladata

- mozgás megszerettetése,
- mozgásigény kielégítése.

A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nemcsak a kondicionáló és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

A mindennapi testnevelés objektív feltételei

Megfelelő hely biztosítása.

Kiegészítés a helyi viszonyoknak megfelelően:

Udvarunkon található:

- füves terület,

- dombos terület - télen szánkózásra, csúszkálásra használjuk, nyáron viszont itt gyakorolják gyermekeink a gurulást, mászást, kúszást, felfelé történő futást, szökdelést stb.,
- aszfaltos, kavicsos terület.
- az udvari mobiljátékok kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére.

Valamint hetente egy alkalommal sétát teszünk a gyerekekkel a szabadban.

A mindennapi testnevelés szubjektív feltételei:

A mindennapitestnevelés eredményességét nagymértékben meghatározza óvodapedagógusaink személyisége, testi neveléshez való viszonya.

A mindennapi testnevelés tartalma:

- természetes mozgások, gyakorlatok (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok),
- talajtorna,
- kézi szerrel végezhető gyakorlatok,
- testnevelési játékok, játékos mozgások.

A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyerekek képesek elvégezni, a mindennapi testnevelés keretébe beépíthetők.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- legyen lehetőségük a gyerekeknek saját testük mozgását átélni,
- sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyerekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által,
- folyamatosan fejlődjön a gyermekek egyensúlyérzéke,
- a kéz finommozgásainak fejlesztésére nyújtunk változatos lehetőségeket,
- segítjük elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.

Feladataink a helyi viszonyoknak megfelelően:

- mindennap lehetőséget adunk gyermekeinknek, hogy minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn tartózkodjanak,
- biztosítjuk a gyermekeink számára a szabad mozgásgyakorlás feltételeit, ötleteket adunk, ráirányítjuk gyermekeink figyelmét a szabadban és az épületen belül is a leghatékosabb terhelést biztosító napi játékos mozgásra,
- arra törekszünk, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen gyermekeink számára,
- az egészséges életmód szokásainak alakítása,
- megfelelő mennyiségű és minőségű sportszerek biztosítása pályázat útján.

Kapcsolat az anyanyelvi neveléssel

- mozgással kísért versek és mondókák alkalmazása,
- testneveléssel kapcsolatos fogalmak és vezényszavak értése, ismerete,
- mozgással kísért testnevelési játékok alkalmazása.

X. AZ ÓVODA ÉS KÖRNYEZETÉNEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az ünnepek, hagyományok szoros egységben segítik elő gyermekeink ismereteinek gyarapítását, érzelmi életének fejlődését, gazdagítását.

Óvodai nevelésünk a családi neveléssel kiegészítve szolgálja gyermekeink fejlődését, ezért nagy gondot fordítunk a közös ünneplésekre, hagyományápolásra.

A szülői ház segítségével, hozzájárulásával törekszünk meghonosítani, kialakítani a csoportban kialakuló ünnepeket, hagyományokat, az eszközök, a környezet, a gyermekek korának figyelembevételével. Fontosnak tartjuk a helyi szokások megismerését, ápolását.

Ünnepeink tervezésénél, lebonyolításánál az előkészületekre helyezünk nagyobb hangsúlyt, kiemelkedőnek ítéljük meg a gyerekek ráhangolódását, a várakozás örömeinek megéreztetését.

A szülői jelenlét biztosítása érdekében minden ünnepünk nyilvános.

Ünnepeink:

1. Csoporton belüli közös ünneplés a gyerekek születésnapja alkalmából.

2. Keresztény hagyományok

- Mikulás
- Advent, Karácsony
- Farsang
- Húsvét

3. Néphagyományok

- Mihály napi vásár
- Gyertyaszentelő-mackó hét

4. Óvodai hagyományok

- Nőnap
- Anyák napja
- Gyermeknap
- Ballagás

5. Jeles napok

- Takarítás világnapja
- Víz világnapja
- Föld világnapja

2. **Megemlékezések:** október 23., március 15., május 1.

Megünneplésüket az éves munkaterv konkrétan tartalmazza.

XI. A NEVELÉS - TANULÁS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI

1. A komplex foglalkozások rendszere és a mindennapi tevékenységek összefüggései a tervezésben

A cél- és feladatrendszert a gyerekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg.

Tervezésnél nem az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre és a gyakorlásra helyezük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg. A heti tervezés megadja a napi vázlataink rendszerét is. A fejlődés ütemét, konkrét megfigyeléseket, differenciált fejlesztést tervezünk.

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül.

A nevelési program leghatékonyabban vegyes életkorú csoportban valósítható meg.

Elképzeléseinket kötetlen kezdeményezések formájában valósítjuk meg.

A fejlesztést, foglalkozásainkat nem a gyerekek életkora határozza meg, hanem fejlettségi szintjük. A gyerekek spontán, önállóan szerzett tapasztalatai jó kiindulópontot adnak az irányított tapasztalás megszervezéséhez.

A fejlesztés keretei

A teljes nevelési folyamat mikrocsoportos formában a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre irányul.

A tanulási folyamat részei:

- önálló és irányított tapasztalatszerzés,
- komplex foglalkozások rendszere, kötetlen kezdeményezések és foglalkozások.

A nevelés időkeretei

Heti rendünk és napirendünk az a szervezeti keret, mely biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott óvodai közeget.

A gyermekek egészséges fejlődéséhez biztosítjuk a megfelelő mozgásos tevékenységeket, pihenést. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége a játék kapja.

Napirendünk biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára.

2. Napirendünk

Intézményünk napi nyitva-tartása: 9 óra

Napirendünk elemei a helyi viszonyoknak megfelelően:

- játék és szabadidős tevékenységek,
- mindennapos mozgás,
- gondozás - öltözködés, tisztálkodási tevékenységek,
- étkezések,
- alkalomszerű és naposi munka,
- komplex foglalkozások naponta,
- pihenés.

Napirendünk igazodik a különböző tevékenységekhez és a *gyermek egyéni szükségleteihez*, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

3. Hetirendünk

A napirendhez hasonlóan a rendszerességet szolgálja.

A komplex tanulás szervezésének elemei, amelyek a hét napjain heti rendszerességgel valósulnak meg a következők:

- hétfő: Mese-vers és Külső világ tevékeny megismerése
- kedd: Mese-vers és Matematikai tapasztalatszerzés
- szerda: Mese-vers és Ének-zenei tevékenység
- csütörtök: Mese-vers és Külső világ tevékeny megismerése
- péntek: Mese-vers és Vizuális tevékenység

A csoportok heti rendje a gyermekek igényeinek, képességeinek, illetve a napi aktualitásoknak a figyelembevételével módosulhatnak rugalmasan alkalmazkodva a körülményekhez.

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirendünk és a *hetirendünk* biztosítja a feltételeket:

- a megfelelő időtartamú *párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek* tervezésével, szervezésével,
- valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–25 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével.

A befogadási időszak idején figyelünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb legyen a gyermekek napirendje és hetirendje. Később a képességfejlesztés feladatai a hetirend és napirend pontosabb betartását követeli meg tőlünk.

A nevelés tervezése, időkeretei a helyi viszonyoknak megfelelően:

- kétheti nevelési-tanulási tervkészítés,
- napirend összeállítása,
- a gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése,
- a nevelőmunka folyamatos értékelése.

XII. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. *A gyermek az óvodáskor végére belép a lassú átmenetnek abba a szakaszába, amelyben majd az iskolában, óvodásból iskolássá szocializálódik.*

A biztos iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

Jellemzői:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

A szociálisan érett gyermek:

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival.

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagából és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, születési foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét a környezetében élő növényeket, állatokat,

azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

XIII. VÉDŐ-ÓVÓ TÖREKVÉSEK

Óvodai nevelésünk során abból indulunk ki, hogy a gyermeket - mint fejlődő személyiséget - *különleges védelem illeti meg.*

Óvó-védő törekvéseink folyamán a gyermekek védelme érdekében arra törekszünk, hogy gyermekeink *biztonságban és egészséges környezetben* nevelkedjenek, életrendjüket pihenőidő, szabadidő, testmozgás beépítésével, étkezési lehetőségek biztosításával életkoruknak és fejlettségüknek megfelelően alakítsuk ki.

Munkánk elve az, hogy a gyermeki személyiséget, tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés övezzé, s védelmet nyújtunk számukra a fizikai és lelki erőszakkal szemben.

Ezek megvalósítása érdekében különösen fontosnak tartjuk az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtését, a nemzetiségi kisebbséghez tartozók kisebbségi önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítását.

Óvodánkban kiemelt figyelmet fordítunk a szociálisan hátrányos helyzetből érkező gyermekek fejlődésére, illetve arra, hogy minden gyermek képességeinek, érdeklődésének, adottságainak, nemzeti hovatartozásának, valamint tehetségének megfelelő nevelésben részesüljön.

Intézményünk dolgozói tevékenységében a gyermekvédelem hangsúlyosan érvényesül, munkánkat a gyermekvédelmi felelős irányítja s fogja össze. Az ő feladata a kapcsolattartás a gyámügyi előadóval, Gyermekjóléti Szolgálattal, munkájáról feljegyzést készít.

XIV. AZ ÓVODA KAPCSOLATTARTÁSA

Az előző évekhez hasonlóan jól kialakult kapcsolattartás jött létre az egyes intézményekkel, szervekkel. A helyi sajátosságokat figyelembe vevő együttműködést szerződéssel dokumentáljuk, mely munkaterv és megállapodások alapján történik.

1. Iskolával való kapcsolattartás

A kevés személyzet, a falusi sajátosság - hogy mindenki ismer mindenkit - s az osztatlanság előnye, már eleve egy barátságos, "családias" légkört feltételez. Az elmúlt évek során ezt a helyi sajátosságot használtuk ki, s kívánjuk továbbra is felhasználni a gyerekek óvodából iskolába történő zökkenőmentes átmenet biztosításához. Óvodánk és az iskola között jó kapcsolat szövődött az évek során. A két intézmény közötti zavartalan átmenet feltételeinek biztosítása érdekében ápoltuk intenzíven az együttműködést s közelítettük egymáshoz az óvodai és iskolai nevelést. Az átmenet problémáját igyekeztünk megoldani az első osztályosok részvételével lebonyolított tevékenységekkel. Programjainkban aktívan vesznek részt a nagycsoportos óvodások, a tanulók, a nevelők és a szülők. Az alsós gyerekek nagy örömmel sietnek a kicsik segítségére, hiszen sok testvérpár is található köztük. Ezáltal szinte észrevétlenül bevonjuk őket egymás intézményének, nevelőinek megismerésébe, kiküszöbölve az új környezet, az iskolai élet ismeretlenségével járó szorongás, gátlás kialakulását. Tevékenységeink során érvényesül az egészséges életmódra nevelés, a néphagyományőrzés s a környezetvédelmi nevelés.

Célunk, hogy gyermekeinket alkalmassá tegyük a zökkenőmentes iskolakezdésre, elősegítsük beilleszkedésüket az iskolai közösségbe.

Ez a munka a családdal való folyamatos együttműködést követeli meg.

Együttműködésünk során munkákban elindult egy pozitív folyamat, mely az érzelmi vonzódás, kötődés megteremtésére irányul. A közös tevékenységek során játékos cselekedtetésre, pozitív tapasztalatszerzésre törekszünk, alkalmakat nyújtva a testvérpárok, ill. barátok, ismerősök találkozására, s a nagyobb, ügyesebb gyermekek jelenléte, példája, segítsége megfelelő érzelmi biztonságot nyújt a kisebbek számára.

Ilyenkor támaszkodunk a természetes gyermeki - megnyilvánulásokra, több mozgás és játék nyújtására, mely élményszerű átéléssel alakítja az együttélés alapvető szabályait és erkölcsi normáit. Feladatunk, hogy harmonikus gyermekközösséget kovácsoljunk, amelyben a gyermekek feloldódnak, érzelmileg biztonságban érzik magukat. A megoldás kulcsa a nevelők kezében van, nekünk kell megtalálni a módszereket, eljárásokat, amelyeket felhasználhatunk a zökkenőmentes átmenet segítésére.

Az iskolával való kapcsolatunkra a jövőben is nagy hangsúlyt kell helyeznünk. A kapcsolatot igényeknek megfelelően a csoportot vezető óvodapedagógusok végezzék, főleg a tanítónők bevonásával, együttműködésével. A kapcsolatok kialakítása, egymás megismerése a nagycsoportos óvónők számára kötelező.

A köznevelés alapvető célja a képességek és készségek kialakítása, amely egyaránt érvényes az egész intézményes nevelési rendszerben az óvodától kezdve az iskolai nevelésen keresztül. Az óvoda és az iskola közötti zavartalan átmenet feltételeinek biztosítása érdekében tovább kell ápolnunk jó kapcsolatainkat, s tovább kell közelítenünk az óvodai és az iskolai (kezdőszakasz) nevelését. Az intézményes nevelés második lépcsője a kisiskoláskor, amely napjainkban "kiemelt" figyelmet kap az óvodából-iskolába történő átmenetet érintve. Fontossá vált az iskolai nevelők szemléletváltása, az érzelmi biztonság kialakítása, a jó légkör megteremtése kisiskolás korban a sikeres tanulás érdekében.

2. Együttműködés az intézményt fenntartó önkormányzattal

Jól kialakult kapcsolattartás jött létre az önkormányzattal, mint fenntartóval. Az együttműködés során erkölcsi és anyagi támogatásban egyaránt részesülünk, lehetőségeikhez mértén próbálják munkánkat segíteni.

3. Együttműködés a Nemzetiségi Önkormányzattal

A Nemzetiségi Önkormányzattal fenntartott kapcsolatunk főleg a közös pályázatok írásában, jótékonysági rendezvények szervezésében, közvetett támogatásban nyilvánul meg. További segítséget várunk tőlük a szülők megnyerése érdekében, igény esetén a cigány kultúra megismerésében, a gyermekek hiányzásainak csökkentését célzó tevékenységekben.

4. A szülőkkel (családdal) való kapcsolattartás

Intézményünkben a Szülői Közösség évek óta eredményesen működik, tevékenysége során az óvodába járó valamennyi gyerek szüleinek érdekképviselőjét ellátja. Legfontosabb feladatának tekinti, hogy megfelelő kapcsolat alakuljon ki a szülők és az óvoda vezetője, pedagógusai és dolgozói között.

Munkánkat elsősorban rendezvények, társadalmi munkák végzésével segítik, de együttműködésünk során részt vesznek az óvodai nevelés helyi célkitűzéseinek teljesítésében is. Az elkövetkező időszakban nagy gondot kell fordítanunk a szülők pedagógiai, az egészséges életmóddal, a nevelési problémákkal kapcsolatos ismereteinek bővítésére. Ennek érdekében előadásokkal, megbeszélésekkel továbbfejlesztjük a szülők pedagógiai kulturáltságát, hogy az eddiginél jobban segíthessék munkánkat.

A pedagógus és a szülő egyenrangú nevelőtársak, ezért igényt tartunk arra, hogy gyermekeik ismeretével, a családi nevelés tapasztalatainak ismertetésével segítsék munkánkat.

Az óvoda és a család együttműködésének légköre

Bizalommal teli légkörben, a gyermek iránti jó-szándékunkról meggyőzve lehetünk csak hatékonyak, ennek érdekében minden értékeset, jót, elismerésre méltót vissza kell jeleznünk a család számára.

Családdal való kapcsolattartás formái:

- a családok elvárásait figyelembe vesszük a pedagógiai program megvalósításában,
- bevonjuk a szülőket az óvoda mindennapi életébe, a gondok megbeszélésébe és a megoldások keresésébe,
- lehetőséget teremtünk számukra, hogy betekintést nyerhessenek az óvodai élet napjainak bármely szakaszába, természetesen tiszteletben tartva a gyermek megszokott napirendjébe ágyazott tevékenységét,
- a gyermekeket körülvevő óvodai környezet barátságosabbá tételéért végzett munkatevékenységekben várjuk és elfogadjuk a szülők kezdeményezését, segítségét,
- a csoportra vonatkozó nevelési célkitűzéseket ismertetjük a szülőkkel,
- őszinte, bizalmas partnerkapcsolat kialakítására törekszünk,

- fontosnak tartjuk a szülői értekezlet formájának megváltoztatását: eredményesebb beszélgetés a gyerekek szokásairól, tevékenységeiről,
- célunk: a szülők gyermekeik iránti felelősségérzetének erősítése, a segítségnyújtás,
- a szülők körében felvilágosító, egészségnevelő munkát végzünk,
- kívánatosnak tartjuk az óvodai életben a szülői érdek és a jelenlét biztosítását,
- kapcsolatunkban legyen jelen a nyitottság és a kritikusság,
- fontosnak ítéljük meg a játékos délutánok, közös munkatevékenységek, kirándulások szervezését (ünnepek, hagyományápolások, színházlátogatások megszervezését, gyűjtőmunka, vendégeskedések),
- igényt tartunk rá, segítjük és támogatjuk a szülők ötleteit- úgy szervezésben, mint kivitelezésben,
- nagy hangsúlyt helyezünk óvodánk nevelési eredményeinek bemutatására,
- számítunk részvételükre a program értékelésében,
- segítségüket kérjük a helyi szokások, a kisebbségi hagyományok felkutatásában, ápolásában,
- faliújságon, hirdetményeken folyamatos tájékoztatást, információt biztosítunk a szülők számára,
- napi találkozások alkalmával kölesönös, rövid tájékoztatást nyújtunk egymásnak a szülővel, figyelembe véve a gyermek jelenlétét.

5. Az óvodás gyermekek rendszeres egészségügyi felügyelete, ellátása

Körzeti orvosunk sokat tesz a gyermekek és a szülők egészségügyi ismereteinek folyamatos fejlesztése érdekében, évente egy alkalommal vizsgálja gyermekeinket.

A **védőnő** rendszeresen segítséget nyújt számunkra a gyerekek hiányzásának kiküszöbölésében, a családlátogatások lebonyolításában, az egészséges életmódra nevelés, az egészségmegőrzés feladatainak megvalósításában, a szűrővizsgálatok megszervezésében, elvégzésében.

6. Kapcsolattartás a Gyermejjóléti Szolgálattal

Jelzőrendszerként működünk, évente egy alkalommal, valamint szükség esetén megbeszélést tartunk.

7. Kapcsolattartás a Pedagógiai Szakszolgálattal

Szeptemberben beszéd felmérést végeznek, év közben heti 1 alkalommal logopédus és fejlesztőpedagógus, szükség esetén pszichológus foglalkozik a gyerekekkel, illetve elvégzik az iskolaérettségi vizsgálatokat.

8. Kapcsolattartás a külhoni magyar nyelvű óvodával

Lehetőség szerint törekszünk a szakmai kapcsolattartásra.

XV. AZ ÓVODA SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSA

Hitoktatás:

- A hitoktatás célja az óvodáskorú gyerekek játékos hit előkészítése.
- Az igénybe vevők köre: főleg a nagy- középső csoportosok.
- A szolgáltatás térítésmentes, nevelési időn túl szervezett.

A szülők által igényelt nem kötelező szolgáltatások:

- kirándulások
- színházi látogatás

XVI. A PROGRAM MÓDOSÍTÁSA

A program megvalósításának ellenőrzése, értékelése folyamatos, átdolgozására, módosítására egy év múlva kerülhet sor.

A nevelési program módosításának lehetséges indokai:

- amennyiben törvényi változás indokolja,
- ha a nevelőtestület 50 %-a kezdeményezi,
- ha a szülők részéről jogos indokok merülnek fel,
- ha a fenntartó kéri.

XVII. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A pedagógiai program módosítását a Borsodbótai Napközi Otthonos Óvoda és Konyha nevelőtestülete készítette.

Dátum: 2023.szeptember 01.

_____
a nevelőtestület nevében

P.H.

_____
igazgató

A módosított pedagógiai programban foglaltakkal kapcsolatban az óvoda nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai a tájékoztatást megkapták.

Dátum: 2023.szeptember 01.

_____
NOKS alkalmazottak nevében

Az Nkt. 72. § (5) bek. biztosított jogok alapján a szülői közösség a tájékoztatást megkapta.

Dátum: 2023.szeptember 08.

_____
a szülői közösség nevében

Elfogadta a Borsodbóta Község Roma Nemzetiségi Önkormányzat részéről

_____
Borsodbóta Község Roma Nemzetiségi
Önkormányzatának Elnöke

Jóváhagyta a fenntartó nevében

P.H.

_____
Borsodbóta Község Önkormányzata
részéről

A dokumentum jellege: nyilvános

Megtalálható: igazgatói iroda

Különös közzétételi lista: www.oktatas.hu

Hatályos: 2023. szeptember 01.-től

Érvényes: A kihirdetés napjától visszavonásig

Iktatószám:

MELLÉKLET

**PROGRAM A NEMZETISÉGI GYERMEKEK EREDMÉNYES
NEVELÉSÉHEZ**

Szülői igény esetén

Bevezető

A nemzetiségi óvodai nevelés az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően, kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja. E program az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII.17.) Korm. rendelet, a Nemzetiségi óvodai nevelés irányelvéről szóló 17/2013. (III.1.) EMMI rendelet, a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvéről szóló 32/1997. (XI.5.) MKM rendelet, valamint a helyi óvodai pedagógiai programmal összhangban, azok szempontjainak figyelembevételével készült.

A program célja és feladatai

A nemzetiségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.

A nemzetiségi nevelés célja és feladata:

- a gyermekekben pozitív érzelmi viszony kialakítása a nemzetiség kultúrája iránt,
- a nemzetiségi identitástudat kialakítása, elmélyítése,
- a cigány kultúra és hagyományörzés iránti érdeklődés felkeltése, tudatos ápolása, a hagyományok értékes elemeinek feltárása, közvetítése,
- a gyermekek ismerkedjenek meg a cigány nemzetiségi szokásokkal, hagyományokkal és a tárgyi kultúra értékeivel, tanulják meg azok tiszteletét és megbecsülését,
- ismerkedjenek meg a cigány kultúrából merített dalokkal, mesékkel, mondókákkal, versekkel, népi játékokkal,
- sajátos szín-és formavilággal,
- a cigány tánckultúrával,
- a gyermekek örömmel vegyenek részt a kezdeményezéseken, kapcsolódjanak be a mindennapi tevékenységek során alkalmazott szituációs tevékenységekbe.

I. Helyzetelemzés

Óvodánk férőhelyeinek száma 39 fő. Két vegyes életkorú csoporttal rendelkezünk. A gyerekek 89 %-a etnikai származású családokból érkeznek, többségük halmozottan hátrányos helyzetű, s ez az arány évről-évre növekvő tendenciát mutat. A családok felismerve az óvodai nevelés szükségességét igényt tartanak munkánkra. Nagy segítségünkre van ebben a helyi Önkormányzat is, hiszen látva a családok nehéz megélhetési helyzetét, segítyezéssel ösztönzi őket a gyerekek óvodai neveltetésére. A munkalehetőségek megszűnése miatt gyermekeink szüleinek többsége munkanélkülivé vált, rászorulnak a segélyek igénybevételére, az Önkormányzat által biztosított közhasznú munka, ill. az időnyomunka elfogadására.

A gyerekek óvodai nevelését 3 szakképzett óvodapedagógus végzi, a dajkák szintén rendelkeznek szakképesítéssel. Egy tálalókonyhai alkalmazottal rendelkezünk, aki az étkeztetéssel járó feladatokat végzi.

Óvodánk tárgyi ellátottsága közepes szintű, az elmúlt években lehetőségeinkhez mérten, pályázatokat kihasználva sikerült fejlesztenünk intézményünk berendezéseit, szemléltetőeszközzel való ellátottságát.

Önálló munkáltatói jogkörrel ellátott intézmény vagyunk, a gazdálkodással járó feladatokat a Polgármesteri Hivatalban látják el.

Nevelésünk a gyermek iránti szeretetre, a hivatással járó felelősségérzetre, a családok és a pedagógusok közötti eredményes kapcsolatra épít.

Az elmúlt nevelési években a nevelési területek közül különösen hangsúlyosan érvényesült:

- az egészséges életmódra nevelés alakítása,
- a család egyéni és társadalmi szerepe,
- az anyanyelvi nevelés feladatai,
- az iskola megkezdésére való felkészítés.

Eddigi tapasztalatainkat figyelembe véve a jövőben feladatunkká vált az etnikai gyermekek harmonikus, sokoldalú fejlesztésének elősegítése is, melynek eredményessége nagymértékben függ a szülők együttműködésének megnyerésétől.

Napjainkban egyre több káros tényező hat a családok életére. A munkanélküliség, a létbizonytalanság nagymértékben hozzájárul a családok válságához, súlyosan érintve a családi neveléssel kapcsolatos elveket. Gyakran a szülők személyisége, bánásmódja, közömbössége veszélyezteti a harmonikus, kiegyensúlyozott családi légkört. Az óvodáknak egyre nagyobb szerepe lesz az ilyen családok megismerésében, az okok feltárásában, ill. a gyerekek személyiségfejlesztésében.

Intézményünkben évről-évre nő az etnikai gyerekek aránya. Ezeknek a gyerekeknek a többsége ingerszegény környezetből, alacsony neveltségi szinttel, kevés ismerettel, szegényes szokásaikkal érkezik az óvodába. E gyerekek sokszor magukkal hozzák az évszázados szokásaikból, megkövesedett máról-holnapra élést, irtózást minden szabálytól és korlátozástól. Az otthon sokszor durva légkörét, érzéketlenségét a szellemibb, az esztétikusabb dolgok iránt. Ezt kell nekünk a pedagógia eszközeivel, módszereivel úgy rendezni, hogy az esélyegyenlőséget megteremtve eljussanak egy olyan fokra, hogy képesek legyenek az iskolakezdésre.

Távlati célunk, hogy ezek a gyerekek a kultúra, az emberi és etnikai méltóság, azonosságtudat megőrzésével válhassanak a társadalom tagjaivá.

II. A hátrányos családi környezetben élő cigány gyermekek óvodai nevelése

I. A családból az óvodába való átmenet segítése

- Többségük nagycsaládban él, nyitott a közösségi kapcsolatokra, akár egy etnikai gyermektárs jelenléte elég ahhoz, hogy visszanyerje bátorságát, barátkozó hajlamát.
- Családja, rokonsága között érzi biztonságban magát, ő áll a középpontban, ezért óvodai beilleszkedését segíthetik a testvérek a csoportban, a távolabbi rokonok is.

- Az anya testközelében nő fel, ezért akit megkedvel, ahhoz gyakran odabújva fejezi ki szeretetét. A testi kontaktus igénylése nem akadályozza óvodai beilleszkedését.
- Mivel a szülők féltik gyermeküket a társak bántalmazásától, biztosítani kell számukra, hogy ellenőrizhessék gyermekük biztonságát.
- Beilleszkedését nehezítheti az eltérő értékrend a család és az óvoda között. Fokozatosan kell bevezetni a gyermeket az óvoda helyiségeinek, eszközeinek megismertetésébe.
- Megkönnyíti beilleszkedését, ha több etnikai gyermek van a csoportban, ugyanis a családban korán megtanulják a kicsikre figyelmet.
- Nehezítheti viszont az étkezési szokások eltérése, tányér nélkül is tisztán esznek, de gondjaik lehetnek az evőeszközök használatával.
- Elalvásuk problémamentes, de szeretik az ágyakat közel tenni egymáshoz.
- A beilleszkedésük egyik problémás pontja a család eltérő napirendje, az óvodától nagyobb szabadságfokot biztosító életvitele. Ezért a gyerekek a mozgásos, az udvari játékban érzik igazán jól magukat. Vonzza őket a csoportszoba gazdagabb játékkészlete is, ezt az érdeklődést kedvezően használhatjuk ki beszoktatási időben.
- Gyakran tapasztalunk előítéletes megnyilvánulásokat a szülők körében. A gyermekek keveredésének pozitív tartalmú lehetőségeit használjuk ki (pl. közös tánc, játék).
- Az etnikai gyermekek óvodai beilleszkedését a családokkal együttműködve oldhatjuk csak meg.
- A családok szüksége nem lehet akadálya az etnikai gyermekek óvodába járatásának, ezért kiemelkedően fontos kapcsolatunk a tárgyi hiányosságok pótlásában közreműködő szervezetekkel, a Kisebbségi Önkormányzattal.
- Minden lehetőséget mozgósítanunk kell, hogy a 3. év betöltésétől, a legfogékonyabb korszakban óvodába kerüljenek ezek a gyerekek, a családban fellelhető hiányok korai pótlása és az iskolai alkalmasság megalapozása miatt. Ehhez nyújt nagy segítséget számunkra a védőnő, a körzeti orvos és a gyámügyi előadó is.

2. Az óvodai napirend, a szokások megismertetése, elfogadása

- Az óvodai napirend jobban alkalmazkodik kezdetben a családok életviteléhez (több ismétlődés, egészségügyi vonatkozások).
- A vegyes életkorú csoportok jól szocializálják az óvodakezdőket a szokások elsajátítása terén is.
- A szokások bevezetését cselekvéses, utánzásos helyzetben is fokozatosan végezzük.
- Jó kézügyességüket és fejlett cselekvéses aktivitásukat aknázzuk ki a játékok, a ruhák elrakása, a terem rendjének megőrzésére irányuló szokások elsajátításánál.
- Különleges bánásmódot és türelmet igényelnek ezek a gyerekek, dicsérettel lehet rájuk a legjobban hatni.
- A szokások elsajátítása terén, ha lassabb az ütem, a családok bevonása szükséges az eltérés okának kiderítésénél.
- Meg kell látnunk a másfajta szokás mögött a valódi értéket, több hagyományra épülő szokásuk lehet, amely nem káros a közösségre, egyénre nézve.
- Nem minősítjük a gyermekek otthonról hozott szokásait, gondozottságát, míg nem ismerjük annak családi feltételeit.

- Észre kell vennünk a legkisebb mértékű pozitív kimozdulást.
- A családi nevelés gyakorlatának felülbírálata helyett észre kell vennünk a pozitív vonásokat.
- Az egészséges életmód szokásainak formálásához feltétlen szükséges településünk egészségügyi szakembereinek segítsége.
- Ismerkedjünk meg a kisebbségi kultúrával, hagyományaival.
- A gyermek életét igyekszünk úgy megszervezni, hogy a magyar óvodai nevelés hagyományai, értékei jól ötvöződjenek a cigányság kulturális identitásának erősítésével. Figyelünk a cigány gyermekek egyéni eltéréseire, mint a kimagasló zenei képesség, jó ritmus- és mozgásérzék, kézügyesség.
- Arra törekszünk, hogy a családok életébe beépülve a szociális intézményhálózat munkatársainak kiváló partnereivé váljunk.

3. Az óvodai játék, a munka jellegű tevékenység, a tanulás megszervezése

- Játékukat a természet közelben élés hatásai motiválják.
- Témaválasztásuk igen gazdag, élményeiket elementális erővel élük meg, fejlett empátias készséggel rendelkeznek.
- Játék és valóság tudatuk jó, szabályismeretük elmarad az életkori szinttől, ezt fejlesztenünk kell.
- Az eszközzel ismerkedés szintjén játszanak, egyéni fejlesztéssel hamar pótolható hiányosságuk.
- Hamar megszokják az önkiszolgálást, kézügyességük segít a hiányos tapasztalatok pótlásában.
- Szívesen vállalnak munkát, ezért építeni kell a bevonhatóságukra a naposi munka, állatgondozás, terem rendezés terén.
- A munkafeladatok biztosításánál be kell tartanunk a fokozatosság és a rendszeresség elvét.
- A családi modelltől hiányzó elemeket játékban is lehet gyakoroltatni, rendszeres értékeléssel, dicséréssel, türelemmel motiváljuk őket.
- Megszervezésénél figyelembe vesszük a gyermekek eltérő élettapasztalatait.
- Arra törekszünk, hogy a gyermekben a munkavégzés alapképességei, szokásai az óvoda hatására gazdagodjanak, elmélyüljenek.

Feladataink:

1. Érzelmi biztonság nyújtása. Szülő meggyőzése az óvodai nevelés fontosságáról, előnyeiről, bizalmának elnyerése, jó kapcsolatteremtés. Rendszeresen, majd szívesen járjanak óvodába (kudarccal és elmarasztalással helyett sikerélményhez juttatás).
2. Fejlettségi szintjük megismerése - alapja legyen a fejlesztésnek (alacsonyabb anyanyelvi fejlettségi szint, kommunikációs nevelés, logopédia fontossága).
3. Alacsonyabb szintű a monotónia tűrésük, koncentrációs képességük, ezért a feladatok elvégzése hosszabb időt igényel, kevésbé kitartóak. Változatosságra, több manipulációs lehetőség adására van szükség (több gyakorlás szükséges, itt kérjük a szülő segítségét).
4. Fontos a tovább haladáshoz szükséges minimum elsajátítása, ez ne legyen később gátja a fejlődésnek.

5. A dicséret, pozitívum kiemelése ösztönzi őket. (hibák tudomásukra hozása, mit kell másképpen csinálni)
6. A fokozatosság elve érvényesüljön.
7. Lehetőség adása az átlagosnál jobb képességeik kibontakoztatására: fogékonyak a táncra, zenére, ritmusérzékük kiválóan fejlett, több szerepeltetésre van szükség (szülők sikerélményhez juttatása). Szívesen tesznek eleget a közösségi megbízásoknak (fokozatosság elve: megértetni az elvárásokat, türelem az önállóság terén). Tapintatos fokozatosság szükséges a különböző tevékenységekbe történő bekapcsolásnál (önként vegyenek részt a munkában, játékokban, tanulásban).
8. Szociális tanulással tanulnak, ezért fontos, hogy az óvónő példaértékű modellt nyújtson. Probléma: a családi környezetben az azonosulási minták eltérő értékeket képviselnek az óvodáétól. Visszakerülve a fejlődésük lelassul (szülőkkel való együttműködés fontossága). Az otthoni környezet nem minden esetben járul hozzá az óvodai neveléshez, nem felel meg az elvárásoknak. Lemaradás felszámolása, felzárkóztatás - ilyen esetben lassú folyamat.
9. A kortársak kapcsolatában agresszív gyerekek esetében, aki nincs tisztában az együttélés elemi normáival: nagyon fontos a társak türelemre intése. Sok biztatásra, ösztönzésre, dicséretre van szükség (sikerélményhez juttatás).
10. Differenciálás az iskolára való előkészítés során. Rövid ideig tartó változatos tevékenységet, közösségi munkát kapjon a gyermek. Személyes törődést és folyamatos megfigyelést igényelnek. Az irányított tanulás feladata a játékokban, munkában rejlő spontán tanulási lehetőségek kiegészítése, a családi nevelésben felfedezhető hiányok pótlása, az iskolakezdéshez az esélyegyenlőség megteremtése.

4. Az óvodai élet tevékenységformái

Anyanyelv

- nyelvi hátrányaikat szókincs bővítéssel fejlesztjük (képolvasás, hangutánzó játékok, mesedramatizálás, bábozás),
- anyanyelvi kultúrájukat jól szolgálhatjuk vegyes összetételű, életkorú csoportban,
- beszédhelyzetek kihasználásával anyanyelvi játékok alkalmazása,
- kiemelkedően fontosnak tartjuk a beszédhibás gyermekeink fejlesztésénél a logopédussal való folyamatos kapcsolatunkat,
- az óvónő beszéde legyen mindig modell értékű a gyermek számára.

Matematika

- matematikai érdeklődésük, tudásuk egyoldalú, ezért az ismerős területeket felszínre hozva kell elvezetni őket az ismeretlenek felé,
- a matematikai nevelés állandó vizsgálódás tárgya legyen,
- a figyelemkoncentráció hiányában szenvedő gyermeket másolási feladatban foglalkoztassuk, állandó elismeréssel értékelve a mintakövetés pontosságát,
- adjunk időt számukra is az önálló feladatmegoldáshoz,

- helyezzünk nagy hangsúlyt a névutók, az irányok begyakorlására, rajzos válaszadási technika és hibajavítás megtanítására, ezzel segíthetjük az iskolai tanuláshoz a megalapozását.

Társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások

- a környezet megismerése terén fő feladat, hogy kiegészítsük és pótoljuk hiányzó tapasztalataikat, ismereteiket, meglévő fogalmaikat,
- főbb témáink az öltözködés, tisztálkodás,
- a szülővel tervezett közös kirándulások jó alkalmak a környezethez, a természethez való pozitív viszony alakítására.

Művészeti tevékenységek:

- *Mese, vers, dramatizálás, bábozás*
  - irodalmi nevelés keretében biztosítanunk kell, hogy a saját mondaviláguk értékes elemeit megismerhessék.
  - Az irodalmi nevelés identitástudatuk kiaknázatlan lehetőségeit rejti magában (családtagok segítsége szükséges e téren).
  - a gazdag anyanyelvi kultúra a sikeres iskolakezdés alapja, eredményesen szolgálja az iskolai alapképességek: írás, olvasás elsajátítását.
- *Vizuális tevékenységek*

Rajzolás, gyurmázás, agyagozás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás során

  - gondoskodnunk kell az egész nap folyamán azoknak az etnikai gyermekeknek az óvodai foglalkoztatásáról, akinek otthon hiányosak a tárgyi feltételei,
  - változatos technikákat kell számunkra biztosítanunk,
  - a gyermekek munkáinak kiállítása ösztönzőleg hat a szülőkre, az otthoni ábrázoló tevékenységre.
- *Ének-zene, énekes játék, gyermektánc*
  - szabadidős tevékenységben ének-zenei és táncos képességeiket fejleszthetjük,
  - ezek a képességek kerüljenek nyilvánosságra (településünk kulturális programjaiba kerüljenek bele),
  - a hagyományos cigány ének, zene, ritmus, tánc elemeinek feltárása (tánc ház formájában).

5. Az óvoda és a család együttműködése

- kívánatosnak tartjuk az óvodai életben a szülői érdek és a jelenlét biztosítását,
- kapcsolatunkban legyen jelen a nyitottság és a kritikusság,
- fontosnak tartjuk a gyermekek beilleszkedésének elősegítésére, az óvoda megkedveltetésére a játékos délutánok megszervezését,
- célunk a szülők gyermekeik iránti felelősségérzetének erősítése, a problémák megbeszélése, a segítségnyújtás,

- a kapcsolattartásban az óvodapedagógusnak kell kezdeményezőnek lennie,
- tanúsítson az óvónő elfogadó, megértő, pozitív hozzáállást, legyen mindenkor tapintatos,
- változtassunk a szülői értekezlet formáján, inkább legyen bizalmasabb, személyesebb beszélgetés a gyermek szokásairól, tevékenységeiről,
- közvetlen, barátságos, természetes viselkedést tanúsítson a szülőkkel szemben, ezáltal elnyerheti bizalmukat,
- legyen partner a szülők számára,
- fontosnak tartjuk, hogy a szülők körében felvilágosító, egészségnevelő munkát végezzünk.

Elvárásaink a szülőkkel szemben

Nevelőmunkánkat kiegészíti a cigány nemzetiségi önkormányzattal, a családdal (szülőkkel, nagyszülőkkel stb.), a civil szervezetekkel való együttműködés, a hagyományápolás és a nemzetiségi identitástudat megalapozása. A család biztosítsa:

1. Rendszeresen járjon gyermeke óvodába. Csak akkor maradhat otthon, ha beteg, vendégségbe megy, vásárlás miatti távollétét bejelentik.
2. Beteg gyermeket orvoshoz visznek, megfelelő gyógyszeres kezelésben részesítik.
3. A gyermeket tisztán, gondozottan küldik óvodába.
4. Az óvodai neveléshez szükséges felszerelést biztosítják a gyermek részére (törülköző, párna, takaróhuzat, tornaruha, váltócipő, fésű, fogmosó felszerelés).
5. Biztosítják a gyermek számára a nyugodt éjszakai alvást. TV-nézés, videózás kiiktatása az éjszakai időszakban, csavargás megszüntetése, esti randalírozás a hozzátartozók részéről megszüntetve.
6. A szülő részt vesz az óvoda rendezvényein, szülői értekezleten, ünnepeken, kirándulásokon, egyéb programokon.
7. Óvodai munka segítése, dekorációs anyag készítése.
8. Szoros kapcsolattartás az óvónőkkel, érdeklődés a gyermek magatartása, előmenetele iránt.
9. Jogos vagy jogtalan sérelem emberi módon történő megbeszélése.
10. Példamutató életvitel a szűkebb és tágabb otthoni környezetben.

Elvárásaink az óvodapedagógusokkal szemben

A nemzetiségi óvodai nevelésben résztvevő óvodapedagógusainknak ismerniük kell a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait. Feladatuk a kultúrkinccs továbbörökítése. Ezen felül:

1. Legyenek partnerek az együttműködés során.
2. Tanúsítsanak elfogadó, megértő, pozitív hozzáállást.
3. Legyenek nyitottak a megvalósítás során.
4. Tartsák fontosnak az eltérő kultúra megismerését, a multikulturális értékközvetítést.
5. Járuljanak hozzá az etnikai gyermekek érzelmi biztonságának kialakításához, a beilleszkedés megkönnyítéséhez.
6. Jellemezze munkájukat a hivatással járó felelősségérzet, a tenni akarás.
7. Tartsák fontosnak az etnikai gyermekek sikerességét.

8. Váljon céljukká, hogy ezek a gyermekek a kultúra, az emberi és etnikai méltóság, azonosságtudat megőrzésével válhassanak a társadalom tagjaivá.

5. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként:

- a gyermekben kialakul a pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája iránt,
- ismer a nemzetiség kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat,
- ismeri a helyi nemzetiségi szokásokat, hagyományokat és a tárgyi kultúra értékeit,
- megtanulja azok tiszteletét és megbecsülését.

Borsodbóta, 2023.szeptember 01.

---

igazgató